

מחברים

פר' תרומה-זכור | גליון י"ט | תשפ"א

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

יכתב בהם רק 'שמי'...

ויקחו לי תרומה (כה, ב). ופרש"י לי לשמי.

הגה"ח ר' אברהם יהודה ורטהיימר ז"ל, בונה ומקים בית הכנסת "בית הלל" בשיכון ויזניץ בבני ברק, ביאר בזה בדרך צחות פירש מתוק מדבש:

יש לפעמים שאדם מגדב סכום גדול לצרכי ציבור כגון הקמת בית הכנסת וכיוצא בו, ואינו רוצה שעוד אדם ישתתף עמו, מאחר שהמנהג לקבוע 'לוח זיכרון' בו נחקקים שמות התורמים, והלה אינו רוצה שליד שמו שבלוח הזיכרון יכתבו גם שמות אחרים, שעי"ז יקטן שמו, ולכן רוצה שיתן רק הוא ולא יתנו אחרים.

ולכן בתרומת המשכן אמר הכתוב "ויקחו לי" - ופרש"י לי לשמי, שלא יופיעו כלל שמות נדבנים, רק שמי - שם ה', ואז יהיה "מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את

תרומתי" שכולם יוכלו להתנדב.

(במדבר יהודה - בפרשתנו)

טעם נפלא מדוע שותים קפה (קאווע) בבוקר

ועדת תחשים (כה, ה). ופרש"י תחשים, מין חיה ולא היתה אלא לשעה, והרבה גוונים היו לה, לכך מתרגם ססגונא שיש ומתפאר בגוונים שלו.

בספה"ק דברי ישראל כתב: הנה ידוע מהזה"ק ציורא דעובדא דבראשית וציורא דמשכנא וציורא דבר נש חד אינון וכו', ציורא דעורות תחשים כציורא דבר נש מה הוא.

"ל, עפ"י מאמרם ז"ל "איזהו עשיר - השמח בחלקו". ופרש"י בחלק שהקב"ה מזמין לו בין טוב בין רע, בין רב בין מעט, הכל נוטל בעין יפה עכ"ד. ובספר קדמון

איתא חלק'ו ר"ת ח"ם לח קר ויבש. יוצא לנו מזה הפירוש, "ישמח בחלקו", היינו איך שהקב"ה מתנהג עמו בגוונים והרפתקאות שונים, בין חם בין קר בין טוב וכו', הכל מקבל בעין יפה ושמחה.

וזהו שפרש"י "ולא היתה אלא לשעה" פ' ולא היתה אלא לרמז לציורא דבר נש - שלא יהיה דוחק את השעה כנ"ל עכ"ד.

בענין זה שח הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א, טעם נפלא מדוע שותים קפה (קאווע) בבוקר, דהנה יש בתוכו ד' סוגי דברים, חלב קר, מים חמים, קפה שהוא מר וסוכר (צוקער) שהוא מתוק, ועליו מברכים ברכת "שהכל נהיה בדברו" לרמז לנו שצריך לדעת בכל מצב בין פשקור או חם או מתוק או מר, צריך להאמין "שהכל נהיה בדברו", ודפח"ח.

(במשנת רש"י - בפרשתנו)

מה עדיף לבנות ארון קודש מזהב, או מפתוחי עץ מרהיבים ביופיים?

אבני שהם ואבני מלאים לאפד ולחשן (כה, ז).

נשאלה שאלה בבית המדרש: אדם בעל יכולת הרוצה לבנות ארון קודש לשם ולתפארת השי"ת, ולפניו ב' אפשרויות, הוא יכול לעשותו מחופה בזהב ומחירו רב מאוד, או לעשותו מפתוחי עץ מרהיבי עין, אך הוא זול יותר מהזהב. במה לבחור?

ויש לומר: הנה במסכת ב"ב דף ד ע"א נאמר: "מי שלא ראה בנין הורדוס, לא ראה בנין נאה מימיו. סבר למחפיה בדהבא

עמ' כ"ד

מסר מספרי אביר יעקב לפרשת השבוע

עמ' י"א

פניני אביר יעקב

אמרו ליה רבנן שבקיה דהכי שפיר טפי דמיחזי כי אידוותא דימא". ופרש"י: "גלי הים שהם נעים וגדים, והעין משתעשעת בראייתן". הרי דיופי חשוב יותר מזהב. לפי זה בענייננו, לכאורה יש לבחור את היפה למרות שיש יקר ממנו, ויש להעדיף את הפתוחי עץ היפים, מהזהב היקר.

אולם יעוין שם במהרש"א שפירש את דברי הגמרא דמחזי כאדוותא דימא, דאפשר שכווננו בזה למש"כ בפרק כיסוי הדם גבי תכלת דומה לים, והים לרקיע. ובתורת חיים כתב שעל ידי השיש הכחול, כשהקב"ה יסתכל בבית המקדש יזכר בזכות אבות שנמשלו לגלי הים, כמבואר בסנהדרין צהלי קולך בת גלים בתו של אברהם יצחק ויעקב, שעשו מצוות כגלי הים. ובבן יהוידע כתב: ג'ל כיוונו בזה שיהיה ההידור הזה במקדש מצד ראיית העיניים, לתקן מה שסימא את עינו של עולם, יעו"ש. הרי שלא העדיפו את השיש הכחול מפני יופיו, אלא שהיה בזה ענין בצבע הכחול, ולכן בענייננו שאין את השיקולים הנ"ל, לכאורה עדיף לעשות מזהב שהוא יקר יותר, ולא מפתוחי עץ למרות שהוא יותר יפה.

וכן משמע מדברי אור החיים הק' (שמות כה ז, ד"ה אבני שהם) שתמה למה כתבה התורה את אבני שהם ואבני מילואים אחר כל ה"א מינים, ומהראוי היה לסדרם קודם זהב וכסף כי הם מעולים מהם? והשיב ע"פ מה שאמרו חז"ל שהענגים הביאו את אבני שהם. ואם כן הגיעו בלא טורח ויגיעה וללא חסרון כיס, אשר על כן סדר

השפת אמת זי"ע בפרשתנו בפרשת המנורה, "ועשית מנורת זהב טהור מקשה תיעשה המנורה" וגו' (כה, לא). וברש"י תיעשה מאליה לפי שהיה משה מתקשה בה א"ל הקב"ה השלך את הככר לאור והיא נעשית מאליה. ולהלן (פסוק מ) "וראה ועשה" פרש"י מגיד שנתקשה משה במעשה המנורה עד שהראה לו הקב"ה מנורה של אש.

והקשו המפרשים אם המנורה נעשתה מאליה, למה נתקשה בה משה עד שהיה צריך הקב"ה להראות לו מנורה של אש. ומבאר השפת אמת זצ"ל (שנת תרל"א) ביסוד נפלא בעבודת ה': שבאמת אין בכוחו של אדם לעשות רצונו יתברך בשלמות, אלא שעל ידי רצון האדם בלב ונפש לעשות רצון קונו. עוזרים לו מן השמים שימלא את חפצו. רצון האדם משפיע שהדבר ייגמר מעצמו. והנה משה התקשה לדעת, מה הוא רצון ה' במנורה, והראה לו ה' מנורה של אש, ומאחר שחפץ לעשות רצונו יתברך, אלא שהיה זה למעלה מכוח האדם להוציאו אל הפועל – נעשתה מאליה.

ומביא השפ"א שכע"ז פירש זקינו הגה"ק בעל החידושי הר"ם זצ"ל: לשון חז"ל (מגילה ו:): "יגעתי ומצאתי – תאמין", ולכאורה הרי מציאה היא בהיסח הדעת, ומה שבא ע"י יגיעה לא שייך לומר עליה שהיא מציאה, אלא שאי אפשר להשיג האמת אפילו ע"י יגיעה, מכל מקום כשהאדם מתייגע נתנו לו השי"ת במתנה ובדרך מציאה עכ"ד.

ובזה יש להבין, מדוע דווקא פרשת

נדיבותם אחר כל הגדבות, שמביאים ישראל מכיסם ועל ידי טורח, יעו"ש. הרי שיש מעלה גדולה בדבר יקר יותר שהגיע על ידי חסרון כיס.

(חשוקי חמד - בבא בתרא ד, א)

סגולה להבנת התורה ללמוד פרשת המנורה

ועשית מנרת זהב טהור מקשה תעשה המנורה וגו' (כה, לא).

כתב הרה"ק הבני יששכר זצ"ל בספרו אגרא דפרקא (אות קע"ב) וז"ל: "ונראה לי בסגולה, כשהאדם אינו מבין איזה דבר בתורה יאמר פרשת המנורה בתורה ויאירו עיניו עכ"ל.

ויש לציין בזה לדברים נפלאים שכתב

המנורה היא סגולה להבנת התורה, דבא לרמז על היסוד הנ"ל של השפת אמת.
(במשנת רש"י - בפרשתנו)

ראוי וכדאי להתנות שלא יהא כספו צדקה עד שמגיע ליד העני ממש

מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי (כה, ב).

שח מרן בעל השבט הלוי זצ"ל:

"הנה תמיד הצטערתי על המכשול שלוקחים כסף לתת לעני, ועד הכי והכי העני נעלם מן העין או רוצים לתת כסף גדול ולקבל עודף מהעני, והעני אומר שמיד ישוב ויביא כסף קטן [ואז יתנו לו השטר] והעני שוכח. ומחזיר האדם הכסף לכיסו, אחר שנתייחד כבר לתת לצדקה לעני ומתערבים כספי צדקה עם כספו והוא מעשים בכל יום. והערת שיש להתנות כהלל (-ראה להלן) שלא יחול שם הצדקה על שום כסף הנלקח ליד לתת לעני, עד שיגיע ליד העני ממש ויזכה בו, ועד אז ישאר כסף פרטי."

"ומה מאוד שמחתי למצוא כל זה בדברי הפנים יפות פרשת תרומה עה"פ "מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי", שפירש כוונת הכתוב דתחילה ידבנו ואח"כ תקחו את תרומתי, דהיינו שקודם הוא ברשותו רק כנדבה שלאחר זמן יעשהו תרומה, והתרומה חלה רק משעת התקחו את תרומתי, והוא על פי הנהגתו של הלל בפסחים דף סו ע"ב, אמרו עליו על הלל מימיו לא מעל אדם בעולתו אלא מביאה

צדוק מלובלין בספרו פוקד עקרים (אות ה), וזה לשונו: "אמרו בראש השנה (ה). אימת לבשו כרים הצאן באדר מתעברות באדר, וישראל נמשלו לצאן ואז הוא זמן ריבוי, וכך קבלתי כי בחודש זה מסוגל מטעם זה לפיקוד עקרים ועקרות, והיינו לפי שחודש זה מיוחד למחיית עמלק וכל מניעת הולדה שנמצא בזרע ישראל הוא רק מקטרוג עמלק..."

"ובמחיית עמלק בא פקידה לעקרים שבישראל ושילידו זרע קדוש, ועל כן אמירת פרשת זכור אשר עשה וגו' בכוונת הלב בכל מקום שהוא, פועל בדיבורו וכוונת לבו שהקב"ה ימחנו מלמעלה כמו שאמרו ז"ל, נראה לי דהוא מסוגל לבנים.

וכן קבלתי שבפרשת זכור שהוא זמן מחיית עמלק, שכנסת ישראל קורין אז אותה פרשה הוא עת רצון להתפלל על בנים, כי במחיית זרע עמלק בא ריבוי בזרע ישראל, והוא על דרך (פסחים מב, ב) אמלאה החרבה דכשחרבה זו מלאה זו, ועל דרך (תהלים עה, יא) וכל קרני רשעים אגדע על ידי זה ואז תרוממנה קרנות צדיק" עכ"ל.

חולין לעזרה ומקדישה עיין שם, וא"כ ינצל ממכשול במעשר כספים שכל חלות שם הצדקה עליהם יחול רק בהגיעם ליד עניים אף שנדבם מקודם. ושור"ה שהגאון (הגר"ח דקנייבסקי) בעל דרך אמונה שליט"א כתב בפירושו על הרמב"ם הל מתנות עניים פ"ח ס"ק ח' בשם מרן החזו"א זצוק"ל שהיה מיעץ שכל מי שמתחיל לתת מעשר כספים, יתנה שכל המעשר שיפריש לא יחול עליו שם צדקה עד שיבוא ליד העני" ע"כ.

שור"ה שבט הלוי (חלק י סימן קסו עיי"ש)

שבת זכור - מסוגל לפקידת עקרות

שבת פרשת זכור הוא זמן המסוגל לעקרות שיפקדו בזרע חיה וקיימא, כי אצל רחל כתיב ויזכור אלקים את רחל, ובשרה כתיב וה' פקד את שרה לשון פקידה, ובפרשת זכור קורין לשון זכירה, ומפטירין בלשון 'פקידה', פקדתי את אשר עשה לך עמלק (תורת אבות, לעכאוויטש). והרחיב בזה הכהן הגדול מאחיו הגה"ק רבי

מחזירים

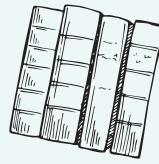
הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

ככה מתחילים את היום!

ישראל יומי • סיפור יומי • הלכה יומית • אור החיים הקי יומי • פניני אביר יעקב • זוהר יומי • פניני הדף היומי • זיכרון לצדיק למייל האישי

לחץ כאן להצטרפות

הגדילו עשות וביום חג הפורים לכדו עשירים אלו מספר עכברים שמגמנים וגדולים, הניחום בתוך קופסא עטופה היטב, ושיגורם לבית הרב בתור 'משלוח מנות'. הרבנית שקיבלה את החבילה פתחה אותה, כשהיא נבהלת עד עמקי נשמתה למראה קבוצת עכברים גדולים שקופצים לה הישר לעבר פניה המבועתות.

אברך לא ידע את נפשו. מה זה קורה לו? הרי בכל המושבים מסביב הוא מצליח באופן יוצא מן הכלל, ואילו במושב הזה הוא אינו מצליח להזיז מאומה, כאילו קיר של בטון חוסם לפניו את ההצלחה.

היה זה אברך בן תורה שהיה מוכשר ביותר לקרב את ליבות ישראל הטועים לאביהם שבשמים, כשמצודתו היתה פרושה על כמה וכמה מושבים בהצלחה יתרה. אלא שכשהחליט להתחיל לפעול במושב מסוים נוסף לא האירה לו הדרך פנים כלל.

ולכן כעבור שלש שנים שבהם לא הצליח להביא למדרשיה כי אם שני זקנים באים בימים, חש האברך שהוא נשבר לחלוטין.

בצר לו פנה אל מרן רבן של ישראל הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל ושטח בפניו את עצבונו לנוכח אי הצלחתו במושב, כשהוא שואל מה עליו לעשות הלאה, "תתפלל!" ענה לו מרן זצ"ל במילה אחת.

האברך סבר וקיבל, אולם החליט שלא להתפלל סתם כך מתוך בית כנסת כלשהוא בבני ברק, אלא עלה יעלה ירושלימה ויסע אל עבר כותל המערבי, שם ישטח לפני הקדוש ברוך הוא את הרהוריו ואת חוסר סיפוקו לנוכח אי הצלחתו, בתחינה ובקשה שמעתה ואילך יתהפך עליו הגלגל ויצליח להרביץ תורה ויראה במושב.

בסיימו להתפלל בכותל התיישב מידעו על אחד הספסלים לנוח מעט, כשבפתע צדה עינו על הסטנדר מולו בספר המפורסם 'ברכי נפשי' להגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א. ברפרוף קל עיין בו מעט בפיזור נפש. מה מאד נדהם לגלות בדפדפו בפרשת שמיני, איך שרבי יצחק זילברשטיין מספר שם סיפור שבדיוק מתאים למצבו הנוכח.

כשכך מספר שם רבי יצחק: אברך מליקווד החליט לצאת לשליחות בעיירה נידחת כל שהיא כדי להפיץ תורה ויראה בקרב התושבים שהיו רחוקים מכל דבר שריח של קדושה מודבק בו. אחדים מבעלי הנסיון הזהירוהו לבל יילך שמה, באשר הרבה ניסו להפיץ שם תורה ויראה, אולם נכשלו ותקוותם נכזבה. אלא שהאברך מליקווד לא התפתה, בקבעו שאם כך, הרי זה אתגר מיוחד עבורו, ובודאי בעז"ה יצליח להקים שם אימפריה של תורה וחסידות.

אולם, אפס. נבואותיהם השחורות של אלו שניסו להניאו התבררו כמוצדקות לגמרי, באשר בכל אשר פנה לא הצליח...

האברך הרגיש שקיים בעיירה מניעה שמימית שעוצרת בעד כל השפע היהודי מלהתבסס שם. בשל כך פנה לברר קצת אודות הסטורית העיירה בשנים עברו. "אולי יצליח לגלות את הסיבה המסתורית" חשב. לא עבר זמן רב והוא מצא את הסיבה לאי הצלחתו בעיירה. כשהתברר לו שבשנים קודמות שמש שם רב מסוים, שלכמה מעשירי העיירה לא היה נח שהוא משמש כרב העיירה, והם ניסו כל הזמן לגרום לו להתפטר ולעזוב את העיירה.

עד שהגדילו עשות וביום חג הפורים לכדו עשירים אלו מספר עכברים שמגמנים וגדולים, הניחום בתוך קופסא עטופה היטב, ושיגורם לבית הרב בתור 'משלוח מנות'. הרבנית שקיבלה את החבילה פתחה אותה, כשהיא נבהלת עד עמקי נשמתה למראה קבוצת עכברים גדולים שקופצים לה הישר לעבר פניה המבועתות. התוצאה הסופית היתה שתחבולת המשלוח מנות הכריעה את

הקף, והרב עזב את העיירה בפחי נפש, כשאת הרבנית הוצרך לאשפוז בבית חולים לחולי נפש, עקב התערערות נפשה כתוצאה מחוויית המשלוח מנות החי והבועט.

האברך מליקווד הבין אם כן שזוהי הסיבה שמונעת את פריחת היהדות במקום, לפיכך החל לפעול אצל בני הקהילה שיעלו על קברם של הרב והרבנית, שבינתיים כבר שבקו חיים לכל חי, ויבקשו את מחילתם.

לא נאריך בפרטי המעשה, גם לא בפסקו של מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל שנדרש לנושא. אולם אך זאת נציין שמיד לאחר שעלו בני הקהילה על קברו של הרב, החלה השממה הרוחנית בעיירה לפרוח, כשתלמוד תורה, ישיבה ובית יעקב נפתחים במהרה בזה אחר זה...

האברך הארץ ישראלי מהמושב סיים לקרוא את הסיפור ולא ידע את נפשו. הבעת תדהמה נפלטת מפיו. הרי גם לו קורה מקרה כזה בדיוק. "עלי לבדוק בעברו של המושב" החליט האברך.

ואכן. לאחר בירור קל התבררו חששותיו כמוצדקות, כשהתחוויר לו שלפני שנים אחדות כיהן במושב רב מסוים שהתושבים מיררו לו את החיים על לא דבר, ובשכך הוצרך לעזוב את המושב בפחי נפש.

האברך כבר ידע בדיוק מה עליו לעשות. ומיד למחרת הזמין את כל הקהל לעצרת תשובה והתעוררות מיוחדת לזכותו של הרב הקודם, כשהוא משדלם לעלות לקברו של הרב ולבקש את סליחתו. תושבי המושב נתרצו לכך מיד, ותיכף עלו על קברו של הרב ובקשו את סליחתו.

ואכן, הלא יאומן קרה, מיד לאחר בקשת הסליחה החלה התורה לפרוח במושב בצורה בלתי רגילה, כשחבר מביא חבר עד שבמהרה נוסד גם בית הכנסת במושב עם מניינים שוטפים כל יום, פלוס מוסדות קדושה וטהרה שנפתחו כפטריות אחרי הגשם...

התוצאה הסופית היתה שתחבולת המשלוח מנות הכריעה את הקף, והרב עזב את העיירה בפחי נפש, כשאת הרבנית הוצרך לאשפוז בבית חולים לחולי נפש, עקב התערערות נפשה כתוצאה מחוויית המשלוח מנות החי והבועט

ועצומה בביתם, על הזכייה הגדולה שנפלה בחלקם לרכוש גמרא בבא בתרא לרב המרא דאתרא! וניגשו כולם יחדיו בשמחה ובצהלה גדולה להגיש את המשלוח מנות לבית הרב, שכמובן שמח מאוד לקראתם.

אותה שמחה גדולה, העיד רבי בנימין, היא שחקקה בעצמותי את אהבת התורה ותשוקתה הגדולה! כאשר ידעתי גם ידעתי כמה קשה היו ההורים שלי עובדים כל השנה בשביל לצרף פרוטה אל פרוטה, ומתוך לחם פיהם ופי ילדיהם חסכו בשביל אותה גמרא! והיו שמחים על כך בשמחה עצומה, כמוצא שלל רב! – זה המראה החדיר בתוכי לבבי שמחה ואהבת תורה עד מאוד!

כן נזכה כולנו, לאהבת תורה ושמחתה תמיד, שמחת פורים ושמחת עולם! ליהודים היתה אורה – זו תורה! (טיב הקהילה – פרשת תרומה פ"א)

סיפור יפה וחזק. אולם המסר עוד יותר חזק. שכן ההשגחה הפרטית זועקת מתוך כל שלבי הסיפור. ראשית: עצם העובדה שהאברך קיבל ברצינות את דברי מרן הגרא"ל זצוק"ל שהורה לו: "התפלל!", ולא ראה בתשובה זו משיכת כתף בעלמא, היא דבר פלא. שנית: עצם העובדה שהחליט

לעשות זאת בכותל המערבי. ומה הוא מוצא בכותל? ספר 'ברכי נפשי'! ספר שאינו שגרתו להימצא בכותל, שהרי בכותל בדרך כלל אומרים תהלים או מתפללים ולא מעיינים בספרים כאלו ואחרים, הוא גם כן פלא והפלא.

כשהפלא הגדול מכולם שכשהוא פותח את הספר, הספר נפתח בדיוק בסיפור עם המשלוח מנות והעכברים. פלאי פלאים... איך שהקב"ה מסובב את כל העולם כדי שאברך מבני ברק ידע את אשר

עליו לעשות בקשר למצוקתו הרוחנית בהפרחת התורה במושב... (גל' החינוך והמנחה – פורים ע"ח)

בלב רועד מחד וביד בטוחה מאידך, הרבי מניף ידו ומכה באבחה חזקה את המתג. המתג נופל, נשבר ומתדרסק, ועלטה כבידה משתרדת בכל רחבי המהנה. הרבי רק מוודא כי תיקון הנזק יקח שעות ארוכות, וממהר להימלט...

ב' באדר יחול היארצייט של מורי ורבי, כ"ק האדמו"ר מנדבורנה בעל ה'באר יעקב' זי"ע. את הסיפור הבא סיפר בעצמו לנכדו חביבו הרה"ח רבי חיים מרדכי אשכנזי שליט"א, ויהיו הדברים לטובת נשמתו.

מחנה דז'ורין שבתרנסניסטריה, שנת תש"ב, עיצומה של מלחמת העולם השנייה. אל המחנה הוגלו אלפי יהודים, שנאסרו במחנה שהיה בית כלא אחד ענקי, בו חיו היהודים בתת תנאי אנושיות. הרעב והדחוק היו קשים מנשוא, והקור המקפיא השלים את תמונת החיים הקשה והאכזרית...

היהודים במקום עבדו עבודות פרך, ואך בקושי זכו במנת לחם זעומה ומעט מרק לחמם את עצמותיהם היגעו. בימי החורף גברה המצוקה במחנה עד מאוד, כאשר הטמפרטורה צללה הרבה מתחת לאפס, ובלילות היה הקור הופך למלאך המוות של ממש, ומי יודע כמה יהודים קיפדו את חייהם בצורה אכזרית כל כך, במוות כתוצאה מקפיאה בעיצומו של לילה חורפי, בלי שניתנו להם כל אמצעי הגנה והסקה...

בן 12 בלבד היה הרבי בהיותו במחנה, וכבר אז צערם של יהודי המחנה נגע ללבו הרחום, והוא לא הצליח לשאת את המחשבה כי הם קופאים בלילות ואין איש שם על לב. אך עצי הסקה היו מצרך נדיר ויקר מאוד מאוד, ולא היה בנמצא להשיגם... נאלצו היהודים להישאר נתונים לחסדי הסופות והסערות שפקדו את המחנה, ולהשלים עם המחלות הקשות שפקדו אותם, ועם הקור המצמית החודר לעצמות...

הרבי, שהיה אז ילד צעיר, יכול היה לפטור עצמו באמידה סתמית: 'זה לא לכוחותיי', 'זה גדול מכפי גילי', 'האם ילד יכול לקחת אחריות להציל אלפי יהודים הקופאים מקור במחנה המסוכן?' אך הרבי בחר לעשות ככל יכולתו וכמיטב כוחותיו, ומדי יום, עם שחר אחר התפילה, התעטף במעיל הדק שהיה ברשותו, ומיהר ויצא אל

עם כל העניות הגדולה החזיקו בביתם קופסת נחושת סגורה עם פתח צר בצידה, שלתוכה היו משלשלים מדי פעם קופיקה אחת או שניים. ומדי שנה בהגיע 'חג הפורים', היו פותחים את הקופה, וסופרים את מה שהצטברו בתוכה...

שח הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א אהבת התורה ושמחתה של מור' הגה"ק רבי בנימין הכהן רבינוביץ זצוק"ל, אדמו"ר ממשכנות הרועים, ודיין בית דין צדק דפעה"ק ת"ו, מפורסמת היתה לשם דבר. הוא היה זקן ויושב בישיבה כל ימי חייו, ולפעמים אף בשעות רבות רצופות ללא שום הפסק, שש ושמה באהבתה של תורה בכל לב ונפש, כי היא משוש חייו.

בהזדמנות אחת בימי זקנותו נשאל, כיצד זכה לאהבה ושמחה עצומה כזו לתורה הקדושה?

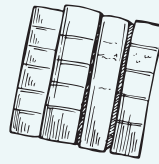
סיפר רבי בנימין, שאת זאת קיבל וינק בינקותו בבית הוריו, שכידוע שלטה אז העניות ברוב בתי ישראל, ובקושי החזיקו את עצמם בפת במלח ומים במשורה. אך עם כל העניות הגדולה החזיקו בביתם קופסת נחושת סגורה ומסוגרת עם פתח צר בצידה, שלתוכה היו משלשלים מדי פעם קופיקה אחת או שניים כפי יכולתם.

ומדי שנה בהגיע 'חג הפורים', היו פותחים את הקופה, וסופרים את הקופיקות והפרוטות שהצטברו בתוכה במשך השנה, ובאותו סכום היו רוכשים מתנה לרב הגדול המרא דאתרא, כמנהג הימים ההם, להגיש תשורת כבוד לרב העיר ביום הפורים.

שנה אחת כשפתחו את הקופסא בערב פורים מצאו בתוכה סכום נאה המספיק כדי קניית כרך גמרא אחד גדול של "מסכת בבא בתרא" חדשה ומחודשת. שנחשב בימים ההם באותם אזורים כספר יקר המציאות! כי לרוב האנשים לא היה ש"ס שלם מצוי בביתם, ורוב הגמרות היו קרועים ובלויים מרוב שימוש שהיו משאילים את הגמרות מזה לזה.

וסיפר רבי בנימין שבאותה שנה היתה שמחת הפורים גדולה

מפירי חוק וסדר או גנבים מזדמנים. החושך המכסה את המחנה אפל מכל חושך אחר, והרוחות הנושבות בעוז מניסות את אחרוני האנשים אל הבקתות הצפופות...

בדיוק בשעה הזו, הסתגן הרבי החוצה מביתו. הוא הולך בזריזות, עוקב בדריכות כי השומרים לא שמים לב אליו ולקיומו. הוא רץ אל ידכתי המחנה בשקט, ומחפש את המקום הסודי ביותר במחנה - את ארון החשמל המוליך את המתח לעמודי החשמל הפזורים במחנה. לאחר חיפוש ממושך הוא מוצא מאחורי גבעת שיחים ארון חשמל קטן...

מעשה ידי אומן, הוא פותח את ארון החשמל, ומנתר אל חלקו העליון. הוא מאמץ את מבטו היטב, מחפש את הפיזו המרכזי, האחראי על אספקת החשמל לכל רחובות המחנה ומבואותיו. כשגילה את המתג המדובר נצצו עיניו בחשיכה...

בלב רועד מחד וביד בטוחה מאידך, הרבי מניף ידו ומכה באבחה חזקה את המתג. המתג נופל, נשבר ומתרסק, ועלטה כבידה משתררת בכל רחבי המחנה. הרבי רק מוודא כי תיקון הנזק יקח שעות ארוכות, וממהר להימלט...

אותו לילה היה האפל ביותר בתולדות המחנה. כל הלילה עמלו החיילים השומרים לתקן את התקלה הפתאומית, ורק בשעת בוקר מוקדמת הצליחו להחזיר את זרם החשמל לסדרו. בחסות העלטה והמהומה, ועיסוקם הרב של השוטרים בתיקון התקלה הפתאומית - הצליח הרבי להוביל את כל אוצר העצים לחצר ביתו, ומשם הפיצם לבתי היהודים האומללים המתחננים לעצי הסקה...

בלילות הבאים, בתים רבים במחנה הוארו וחוממו בחום הלהבות שהפיצו עצי ההסקה, שהשיג הרבי בעסקה עם הנוכרי ובמסירות ההובלה באישון ליל. אבל רגע אחרי שאנו יודעים על הסוף הטוב, הבה נעשה חשבון -

האם היה לכך סיכוי מתחילה? האם הגיוני שילד בן 12 יתחיל לקושש עצים שהיו מצרך נדיר ויקר? האם סביר שלפתע יפנה אליו איכר נכרי ויבקש לבצע עמו עסקת מכירת עצים? האם היה ניתן להניח שהעצים יגיעו ליעדם בשלום?

התשובה לכל השאלות הללו היא לא, באל"ף רבתי. זה לא הגיוני, לא סביר, לא מתקבל על הדעת. ועדיין, הרבי בחר לנסות, לפעול, לעשות כמידת יכולתו, בלי להביט על הסיכוי הסביר והאפשרויות שכל המהלך לא יעלה יפה. כי יהודי קודם כל עושה, קודם כל מנסה, קודם כל מפעיל את כל יכולותיו וכישוריו, ומתמסר לעשות כמיטב יכולתו!

והקדוש ברוך הוא מסייעו - כי מבחן התוצאה, מעיד כאלף עדים שלבסוף הקדוש ברוך הוא משלים את המלאכה, מסייע להשגת

הקור השוורר בחוצות. כל שעות היום הסתובב תחת זלעפות, ואך בקושי הצליח להשיג כמה ענפי עצים או חתיכות עץ קטנות... באחד הימים, יצא הרבי כמדי יום, והוא סובב אנה ואנה ומחפש אחרי עצים מכל סוג ומין. לפתע, ניגש אליו איכר נכרי ושאל: 'ילד, אתה מחפש עצים? יש לי עצים למכירה!'

הרבי הביט בו בחוסר אמון. 'היתכן? כאן במחנה יש לך עצי הסקה למכירה? הרי הם מצרך נדיר ויקר המציאות! שאל בתדהמה...

'אכן כן', השיב הנוכרי, 'הם מוחבאים ביער, בוא אחריי, לחש הנוכרי, והילד המאושר החל ללכת בעקבותיו למעבה היער. לפתע, תחושת חרדה לפתה את הרבי - 'הן אני ילד לבד, והנוכרי הזה מי יודע מה הוא זומם... הרי כמעט לא יתכן שיש לו באמת עצי הסקה חטובים יפה, ואם היו לו - מדוע שיציעם למכירה לילד בן 12? - הרהר הרבי בחרדה גוברת והולכת...

אחרי הליכה ממושכת שנדמתה בעיניו כנצח, הגיעו השניים לקרחת יער קטנה. הרבי מביט בה ואינו מאמין באוצר שנגלה לעיניו - חבילות ארוזות של עצי הסקה מוכנים לשימוש, ובכמות נכבדה! הן העצים הללו הם אוצר יקר בתנאי החיים במחנה, איך מביאים אותם הכי מהר אל המחנה?

הנוכרי מביט בעיניו של הילד המתעגלות בהפתעה, ונוקב בסכום המבוקש בגיגם. הרבי מביט בעצים, אך נרתע למשמע הסכום... עודו מהרהר על חוסר יכולתו לגייס סכום כזה אף למען המטרה הנעלית, ומיד חולף בו הרהור נוסף - 'הן השומרים הרשעים, גם הם מחפשים נואשות אחרי עצי הסקה וחימום. ברגע שאתחיל להוביל את העצים לכיוון המחנה - יחרימו הקלגסים את כל הסחורה, וכל האוצר היקר ייפול לידיהם הערלות! בשביל זה כדאי להתאמץ?'

עוד רגע של הרהור על חוסר התוחלת שבמהלך רכישת העצים, ומיד מחליט הרבי לנסות לעשות כמיטב יכולתו. 'תן לי שעה', הוא אומר בפשטות, 'אני הולך לגייס את הכסף!'

הנוכרי מזדקק אותו בחזרה אל המחנה, והילד ממהר הביתה לבשר לאביו, האדמו"ר בעל הדבר חיים ז"ע, על העסקה שהשיג. נרגשים מהזכות שהתגלגלה לידיהם לפעול יחדיו להצלת היהודים מהקור הנורא, הם מתחילים לאסוף פרוטה לפרוטה כדי להגיע לסכום העתק הדרוש.

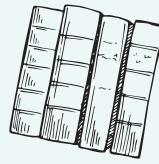
אחרי שעה, הועבר הסכום במלואו לידי הנוכרי, ואף סוכם כי שעת חצות הלילה תהיה שעת העברת הסחורה לחצר ביתו של הרבי. נותר רק החשש מפני הקלגסים השומרים, שבוודאי יזדרזו להניח ידיהם על האוצר היקר...

בשעה תשע בערב, שבילי ומשעולי המחנה כבר ריקים מאדם. רק השומרים מסתובבים כזבובים טורדניים בכל פינה, מחפשים

אותו לילה היה האפל ביותר בתולדות המחנה. כל הלילה עמלו החיילים השומרים לתקן את התקלה הפתאומית, ורק בשעת בוקר מוקדמת הצליחו להחזיר את זרם החשמל לסדרו. בחסות העלטה והמהומה, ועיסוקם הרב של השוטרים בתיקון התקלה הפתאומית - הצליח הרבי להוביל את כל אוצר העצים לחצר ביתו, ומשם הפיצם לבתי היהודים האומללים המתחננים לעצי הסקה...

בשלום?

לראות אולי בדיוק היום כן הגיע משהו, אולי 20-30 דולר, משהו שיאפשר לנו לשרוד לפחות כמה ימים... - באותם ימים, 20-30 דולר היו סכום נכבד, שהספיק לרכישת כמה ארוחות לכל בני הישיבה...

כולם הבינו שבעצם זהו רעיון חסר סיכוי, הן מזה כמה שבועות לא זכתה תיבת הדואר של הישיבה ולו למעטפה אחת... המשבר באמריקה ידוע ומפורסם, כל היהודים האמידים המתגוררים בה

- ניזוקו קשות, בהערכה סבירה. זה לא הזמן בו תגיע תרומה, אפילו לא של דולר אחד...

ובכל זאת, הם החליטו לנסות את הסיכוי האחרון. השליח יצא אל בית הדואר, ושב כשבידיו מעטפה חתומה. הוא הגיש את המעטפה לראש הישיבה, אשר פתח אותה בזהירות, ועיניו נקדעו ונשימתו נעתקה: אלף דולר!

אלף דולר - היה סכום עתק באותה עת, סכום שיכול להחזיק את הישיבה כולה למשך תקופה! ובדיוק היום, ביום האחרון, ברגע שאחרי האחרון, הגיע סכום עתק שכזה, ועוד מיהודי לא מוכר המתגורר באמריקה - המקום בו תקף המשבר הכלכלי במלוא עוזו! איך זה יכול להיות?!

הוא מביט בשם המתנוסס על ההמחאה, יעקב יוסף הרמן. מי האיש? מהיכן שמע על הישיבה? מדוע החליט לתת תרומת עתק שכזו? איך היא הגיעה לכאן דווקא ברגע הנכון? - הרבה שאלות ותמיהות, אך הזמן דוחק... חיש קל נפרטה ההמחאה למזמנים, נקנו מוצרים

ובכל זאת, הם החליטו לנסות את הסיכוי האחרון. השליח יצא אל בית הדואר, ושב כשבידיו מעטפה חתומה. הוא הגיש את המעטפה לראש הישיבה, אשר פתח אותה בזהירות, ועיניו נקדעו ונשימתו נעתקה: אלף דולר! אלף דולר - היה סכום עתק באותה עת, סכום שיכול להחזיק את הישיבה כולה למשך תקופה! ובדיוק היום, ביום האחרון, ברגע שאחרי האחרון, הגיע סכום עתק שכזה, ועוד מיהודי לא מוכר המתגורר באמריקה - המקום בו תקף המשבר הכלכלי במלוא עוזו!

להגשת ארוחת צהרים לתלמידי הישיבה, שהסבו לאכול מבלי לדעת על הדרמה שהתחוללה כאן בשעות הבוקר - כשהישיבה כמעט סגרה את שעריה, ולפתע - הגיע חבל הצלה נדיב שכזה... במשך תקופת מה החזיקה הישיבה מעמד בזכות ההמחאה הזו, אלף הדולרים הספיקו. ובינתיים, שבו חלק מהתורמים לעוצמתם הכלכלית כבראשונה, וחזרו לשלוח תרומות נדיבות כבתחילה, והישיבה הוסיפה והחזיקה מעמד. אבל התעלומה - התעלומה הגדולה לפשר ההמחאה היקרה כל כך שהגיעה ברגע האפס,

המטרה, נותן את הכוחות להצליח במשימה. זה ממש לא חייב להיות הגיוני ומסתבר מלכתחילה, אך זה פשוט עובד, כי הקדוש ברוך הוא מעניק את הכח והסיוע!

(הג"ר אשר קובלסקי שליט"א - בספרו הנפלא פניני פרשת השבוע)

בעקבות ההודעה הדרמטית, כינס ראש הישיבה

את הצוות, ובפנים עגומות בישר את הבשורה.

נערכה התייעצות חירום, ובסיומה הוחלט כי אין ברירה. מחר - בארוחת הבוקר - יוגשו הלחם והמים שנותרו, ולאחר מכן, עם תחילת סדר הלימוד, תינתן הודעה על סגירת הישיבה באופן מיידי, כי הישיבה אינה מסוגלת להתקיים כלכלית.

היה זה בשנת תרפ"ט, בעיצומו של משבר כלכלי חמור שעבר על העולם העסקי באמריקה. ביישובת לומזה הרוממה החלה מתיחות ודאגה, בעת האחרונה נחלש מאוד זרם התרומות מארצות הברית, יהודים רבים תומכי תורה ונדיבי לב הפסיקו את תרומותיהם. כעת הישיבה ניצבת בפני שוקת שבורה...

המצב הלך והידרדר מיום ליום, ובערב אחד הגיע מנהל הישיבה אל הרה"ג רבי יחיאל מרדכי גורדון זצ"ל - ראש הישיבה, והודיעו שזהו זה, הכל נגמר. נותרו בישיבה מעט לחם שחור וקצת מים, וזהו. בעת האחרונה לא הגיעה כל תרומה, כל מכתבי הבקשה לא נענו, ובעצם - מעבר למעט הלחם שנותר - אין אפשרות להעניק מזון לבני הישיבה, כארבע מאות במספר.

בעקבות ההודעה הדרמטית, כינס ראש הישיבה את הצוות, ובפנים עגומות בישר את הבשורה. נערכה התייעצות חירום, ובסיומה הוחלט כי אין ברירה. מחר - בארוחת הבוקר - יוגשו הלחם והמים שנותרו, ולאחר מכן, עם תחילת סדר הלימוד, תינתן הודעה על סגירת הישיבה באופן מיידי, כי הישיבה אינה מסוגלת להתקיים כלכלית.

עם שחר, לאחר תפילת שחרית, הביטו ראש הישיבה והמשגיח זה בעיני זה, וכל אחד ביקש לרמוז לחברו כי הוא זה שיעלה על הבימה להודיע את ההודעה העצובה והכואבת, על סגירת היכל התורה מחוסר תקציב. הבחורים לא ידעו מאומה, הם ירדו לאכול את ארוחת הבוקר העלוכה כהרגלם, שבו לבית המדרש והחלו ללמוד.

שוב הביטו המשגיח וראש הישיבה זה בזה במבוכה, איש מהם לא רצה להיות האיש המבשר את הבשורה הקשה, ובינתיים החל היום...

מנהל המטבח הגיח לרגע, וראה את היכל בית המדרש הבווער בקול התורה, והתבלבל... הוא נשא עיניים תמיהות אל ראש הישיבה, וחיש קל הבין את הסיטואציה הנוראית: ההחלטה לא השתנתה, אין תקציב ולו דולר בודד, ואין מה להגיש לארוחת הצהריים, כך שלמעשה - הישיבה כבר לא מתפקדת, אלא שהבחורים עדיין אינם יודעים על כך, ולאיש אין את האומץ להודיעם...

שעות של מתח וחרדה עברו על ראש הישיבה, ולפתע, פנה אל המשגיח ואמר בחוסר אמון, 'אולי נשלח שליח לבית הדואר,

התעלומה הזו טרם נפתרה...

עד... עד שביום מן הימים, נודע הסיפור לאחד מנכדי הרב יעקב יוסף הרמן זצ"ל, ממקימי עולה של תורה באמריקה, וחיש קל הוא זיהה כי הנדיב האלמוני שהגיש את העזרה הדחופה בסכום העתק לישיבה בעת משברה - היה סבו. הוא פנה אליו וביקש להבין את פשר הדבר, ועיניו התעגלו בתדהמה לנוכח החשיפה על הרקע שקדם לתרומה המפתיעה:

הרב הרמן החזיק בעסק של ביגוד, הוא קנה ומכר וייצר וייבא - שלח ידו במסחר הטקסטיל, ואף הצליח. ואז הגיע המשבר הכלכלי ההוא, שפקד את אמריקה בשלהי שנות התר"פ, הקונים אזלו מהחנות, המלאי נמכר במחירי הפסד, לא נותר לו כמעט כסף, הוא סגר את העסק בכאב לב עצום.

1300 דולר - זה כל הסכום שנותר לו, ממה שהיה פעם עסק ביגוד פורח ומשגשג.

1300 דולר עלובים - זה כל מה שנותר מהמעצמה הכלכלית שבנה הרב הרמן בעמל ויזע. עתה הוא נותר חסר כל, העסק שלו קרס, נכסיו נמכרו, לא נותר לו כלום - רק 1300 דולר. ומה הוא עשה בהם?

ובכן: 1000 דולר - שלח לישיבת לומדה, זהו השיק האמור. 250 דולר - העניק לישיבת 'תפארת ירושלים', אותה פתח בימים ההם הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל, והוא חיפש תורם לדמי השכירות של החודש הראשון. ב 50 - הדולרים הנוספים - הדפיס את לוח זמן הדלקת הנרות בערש"ק, הראשון שהודפס אי פעם בארה"ב.

הסבא, הרב הרמן, סיפר לנכדו את החלוקה, בשפה טכנית-חשבונאית-יבשושית. והנכד ההמום, לאחר שהתאושש מההלם, שאל: 'ולך-סבא? לך לא השארת כלום? הרי נותרו לך רק 1300 דולר, זה כל הונך. חילקת את הכל הכל?'

'נכדי יקירי, עיני הרב הלמן הצטעפו בדמעות, 'הלא חלקו העיקרי של כספי - הלך לאיבוד, טבע במצולות. לא נותר בידי אלא סכום קטן יחסית, וחפצתי לוודא שאני משקיע אותו בהשקעה בטוחה, במשהו שיניב פירות בוודאות, כדי שלפחות משהו טוב אחד יישאר מכל עמלי. כל השאר ממילא קרס, ההשקעה היחידה הכדאית לי - היא התורה הקדושה, נתתי לה את כל מה שנשאר בידי!'

הסיפור המפעים הזה, המסופר בספר 'מידות והנהגות טובות', מציב בפנינו מחזה חי של החזקת התורה - עד היכן היא מגעת, עד כמה אדם חכם משקיע בה. הנה כי כן, היו אלה דולריו האחרונים של הרב הרמן, לא נותר לו עוד כלום בעולמו, ואת אלה השקיע בביזנס השווה באמת - בתורה הקדושה, כי היא מניבה באופן בטוח, היא ההשקעה הכדאית באמת!

אין ספק, החזקת תורה עלולה להיות אתגר, הן הרבה מאיתנו מתמודדים עם קושי

כלכלי כזה או אחר. הבה נעמיד את הרב הרמן מול עינינו, נראה כדוגמא חיה אותו, את העסק שנסגר, את מעט הכסף שנותר - ואת מה שהכי חכם לעשות בו: להשקיע בתורה הקדושה. הבה נאמץ את הדרך ואת השיטה, נפעל בכל כוחנו להחזקת התורה, נקפיד על הקדשת תרומה קבועה מהלב למען לומדי התורה - ונזכה במניח בעסק הטוב בעולם, בתורה האהובה!

(פניני פרשת השבוע - פר' תרומה ע"ט)

הגיע ר' משה לחנות, ושם הוא רואה את היהודי ההוא ללא כיפה, גלוי ראש, למרבה הפלא:
היהודי ההוא התחיל לצעוק לעברו: אל תען להיכנס לחנות! הכל טרף כאן! מוכרים כאן בשד לא כשד!
אסור לך להתקרב!
ר' משה ניסה להסביר לו שהוא לא בא לקנות כלום. אבל ההוא בשלו. הוא לא נתן לו לדבר, רק צעק לו: תסתלק מכאן.

בעניין הזה שהרבי הבית ישראל הכניס כוח של תשובה אצל כל אחד ואחד, אני רוצה לספר סיפור נורא שהיה עם הרבי זי"ע. היה יהודי שקראו לו ר' משה טרויבע. לאחר המלחמה הנוראה, הוא התגלגל לאורגנווי. מדינה רחוקה מאד באמריקה.

להגיע משם לארץ ישראל - היה סיפור יקר מאוד, אחרי כמה שנים, כשהוא הצליח לגייס סכום נכבד, הוא הגיע 'נסיעה' לארץ ישראל, אל הרבי הבית ישראל. בבואו ארצה, הוא התאכסן בתל אביב אצל החסיד ר' שמעלקא ליפשיץ.

הימים היו ערב פסח, והוא הגיע לארץ לשהות של כחודשיים ימים.

בשבועות הראשונים לשהותו בארץ, הוא נסע לירושלים אל ה"בית ישראל", והרבי שאל אותו היכן הוא מתאכסן. השיב ר' משה שהוא מתאכסן אצל ר' שמעלקא ליפשיץ בתל אביב.

שאל אותו הרבי: אצל הרב כבר היית?

ר' משה לא מבין כוונתו: איזה רב? והרבי עונה לי: אצל הבעלזער רב.

ר' משה עונה, שלא.

לאחר כשבוע הוא היה פעם נוספת אצל הרבי. והרבי שואל אותו שוב: אצל הבעלזער רב כבר היית? והוא אמר שלא. אמר לו הרבי: תהיה אצלו, וככל שיורה לך כן תעשה מבלי לסטות מאומה.

כשהוא יצא, הוא הבין שהרבי רוצה ממנו משהו. ותיכף התחיל לחשוב איך הוא מגיע לרבי מבעלזא. כידוע, אצל הרבי מבעלזא לא היו שעות מסודרות כ"כ לקבלת קהל, והיה יכול לקבל קהל באמצע הלילה.

בהגיע ליל הסדר, אמר לו ר' שמעלקא כשיימו את הסדר, בא נלך כעת למעונו של הרבי מבעלזא, אולי בדיוק כעת הם יוכלו

אח"כ הוא התחיל לתת חינוך יהודי לילדיו, ולאט לאט הוא עצמו גם חזר והוא גידל דורות של יהודים יראים ושלמים.
כוחם של הצדיקים שצופים למרחוק, וכל עיקר משימתם היא כי לא ידח ממנו נדח, לשמור על כל יהודי ויהודי.
(משיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הם התקדשו אל ארון הקודש ולפתע הזקנה החווירה, והחלה לרעוד. היא התקשתה לדבר ורק הצביעה לעבר המפה שנתלתה על ארון הקודש ושאלה: 'דבאיי, מאיפה המפה הזאת?'. 'קניתי אותה לפני זמן קצר מדוכל מקומי הסביר הרב, האישה הייתה המומה. היא ביקשה ממנו לבדוק האם רקומות בתחתית המפה המילים EBG וכשהוא אישר זאת היא התיישבה בחולשה על אחד הספסלים.

בפרברי ברוקלין שכן לו בית הכנסת 'תורת ישראל' שומם מתמיד. בבית הכנסת התפללו בעבר מתיישבים שהיגרו לאמריקה במאה הקודמת. עם הזמן הם נפטרו, ובניהם עברו להתגורר במקומות אחרים ברחבי המדינה או עלו לארץ ישראל, ובשל העדר תחזוקה שוטפת ומתפללים נסגר בית הכנסת על מנעול ובריה.

לאחר מספר שנים הגיע לאזור הרב אלכסנדר רובין. הוא שמע על בית הכנסת שעמד שומם במשך שנים, והחליט לקחת את העניינים לידיים ולהפיק רוח חיים בקהילה היהודית שעוד נותרה במקום, הוא היה נחוש לפתוח מחדש את בית הכנסת עבור המתפללים.

כאשר השיג הרב רובין את מפתחות בית הכנסת וראה אותו לראשונה, לא היה מופתע. הוא ידע שעליו להשקיע עוד הרבה כסף במקום עד שיוכל להכשיר אותו לתפילות. 'המטרה' מבחינתו הייתה, לקיים בבית הכנסת תפילה ראשונה כבר בליל פורים שיחול בעוד שבועיים.

בעלי המקצוע עבדו בסיוד הקירות, בצביעה, ובתיקון הספסלים הישנים והקירות הדולפים ועמדו לסיים כעבור מספר ימים את המלאכה.

לאחר שבוע התחוללה סופת שלגים רצינית ברחבי ניו יורק והפועלים לא יכלו להתייצב לעבודה. בסיום הסופה הגיע הרב לבית הכנסת, והבחין שאחד מלוחות העץ של ארון הקודש הישן קרס כתוצאה מחלון אחד שלא היה סגור כראוי. חור גדול ומכוער נפער במרכז הארון. אילו הייתה לו פרוכת ראווה כדי לכסות בה את הארון הוא היה מצליח לכסות את החור עד שיקנה פרוכת חדשה, אבל הפרוכת הקיימת התפוררה במשך השנים.

הרב ניקה את הלכלוך מהרצפה והתלבט האם לדחות את תפילת הפתיחה שתכנן לליל פורים, עד שיצליח לסיים להכין את בית הכנסת כראוי. בדרכו הביתה, הבחין ברוכל מקומי שישב על דוכן בפאתי הרחוב ומכר כלים ומוצרי בית, משכה את תשומת ליבו מפת שולחן גדולה בצבע שנהב רקומה בעבודת יד עם צבעי תכלת וטורקיז בגוונים מרהיבים. 'מגן דוד' גדול היה רקום במרכזה, והמפה הייתה בדיק בגודל הנדרש כדי לכסות את ארון הקודש. הוא קנה אותה, וחזר על עקבותיו כדי לתלות אותה בבית הכנסת.

להיכנס.

בעומדם לפני הדלת, ביקש לפתע הרבי מבעלזא לבדוק אם יש מישור מאחורי הדלת להכניסו. תיכף ומיד הם נכנסו לרבי מבעלזא, והוא שאל אותו מהיכן הוא. סיפר ר' משה לרבי מבעלזא שהוא מגיע מאורגאוו.

ביקש ממנו הרבי שיבוא אליו שוב לאחר הפסח. אחרי הפסח, כשהגיע אליו, שאל אותו הרבי אם יכול למנותו שליח. השיב לו ר' משה: בוודאי.

נתן לו הרבי מצה ואמר לו בדרכך חזור לאורגאוו תתן את המצה ליהודי עסקן ובעל צדקה באנטוורפן. באותם ימים היו נוסעים בספינות, והוא לא נסע ישיר. לכן, על הדרך הוא היה יכול למסור את השליחות.

לאחר מכן, נתן לו הרבי מבעלזא מצה נוספת, ואמר לו שימסור זאת לאדם מסוים באורגאוו. ולאחר מכן, מסר בידו מצה נוספת עבור עצמו, כ"דמי שליחות".

כאשר הגיע ר' משה לאנטוורפן, קיבלו החסיד העסקן בשמחה רבה, והתרגש מאד לקראתו לקבל את המצה ששלח הרבי.

אך כאשר הגיע לאורגאוו, ונסע כדי לאתר את היהודי הנוסף, גילה כי היהודי הוא, רחמנא ליעלן, יש לו חנות למכר טריפות. מדובר בפורק עול.

מה עושים? החליט ר' משה שאם הוא קיבל שליחות – הוא צריך לקיים אותה.

הגיע ר' משה לחנות, ושם הוא רואה את היהודי שהוא ללא כיפה, גלוי ראש, למרבה הפלא:

היהודי הוא התחיל לצעוק לעברו: אל תעז להיכנס לחנות! הכל טרף כאן! מוכרים כאן בשר לא כשר! אסור לך להתקרב!

ר' משה מאוד התפלא לראות שגם אחרי שהפורק עול הזה פתח חנות כזו, בכל זאת כשהוא ראה יהודי בעל צורה, הוא לא נתן לו להיכנס --- ר' משה ניסה להסביר לו שהוא לא בא לקנות כלום. אבל הוא בשלו. הוא לא נתן לו לדבר, רק צעק לו: תסתלק מכאן. בסופו של דבר גבר קולו של ר' משה והוא צעק לו: אל תדאג, לא באתי לקנות כאן כלום, יש לי שליחות אליך מהרבי מבעלזא שיושב בארץ ישראל, היהודי מתקרב אליו ור' משה מוסר לו את המצה ששלח לו הרבי מבעלזא.

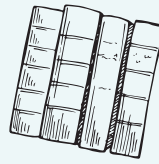
היהודי נשתומם עד מאד. והוא שואל את ר' משה: הרבי עדיין זוכר ממני? למרות שכ"כ נתרחקתי?

ענה לו ר' משה: הרבי מבעלזא זוכר ממך! והרבי מגור זוכר ממך! הרבי מגור הוא ששלח אותי אל הרבי מבעלזא בשביל שהוא יוכל לבקש ממני את השליחות הזו, הצדיקים שעליהם הדור עומד – זוכרים ממך כמו שהם זוכרים מכל יהודי ויהודי.

ר' משה דיבר שיחה קצרה עם היהודי ומה התברר לו? שהיהודי בעבר היה נוסע לבעלזא, היה חסיד מהשורה, ואחרי ימי המלחמה הוא התדרדר ברוחניות, אבל הרבי מבעלזא והרבי מגור לא שכחו אותו.

הם באו אליו, הם עשו אצלו קיטון לדור בתוכו. כמובן שהיהודי החל לחזור בתשובה.

היה תהליך הדרגתי: בתחילה הוא הפסיק למכור בשר לא כשר,

למחנות, מאז לא ראיתי אותו וכל הניסיונות שלי לאתר אותו עלו בתוהו. המפה הזאת, הייתה על השולחן אצלי בבית. אינני מאמינה שאני רואה אותה כאן, באמריקה, על ארון הקודש!...

הרב הציע לה מיד לקחת את המפה, אבל היא סירבה בתוקף ואמרה שהיא מבקשת שהמפה תישאר עד שהיא תסיים להכין את הפרוכת החדשה לעילוי נשמת יקיריה. הרב הציע לה שהוא ייקח אותה לביתה עם הסלים, היא גרה ב'סטטן איילנד' שהיה רחוק מהאזור והיא נענתה להצעה. למחרת עבר הרב בין חברי הקהילה ופרסם את פתיחת בית הכנסת.

הדבר עורר רעש בקרב בני הקהילה המבוגרים ורבים מהם הגיעו להשתתף בתפילת ליל פורים ולשמוע את קריאת המגילה. לאחר התפילה הודו התושבים לרב על היוזמה הברוכה, והודיעו שבכוונתם לבוא בקביעות לתפילות.

אחד המתפללים המבוגרים, המשיך לשבת על הספסלים כשהוא מרותק למראה הפרוכת שעל ארון הקודש ומעיניו זולגות דמעות, ואילו הרב ניגש אליו והניח את ידו על כתפו: 'האם אתה בסדר, אתה צריך עזרה?'. 'אני בסדר' השיב הזקן תוך כדי שהוא מוחה את הדמעות.

'הפרוכת הזאת מזכירה לי את המפה שאשתי רקמה לפני המלחמה בפולין, בגלל זה אני קצת מתרגש, אני בסדר!'. 'ואיפה אשתך?' בירר הרב בעדינות. 'לא ראיתי אותה מאז המלחמה, אמנם היא ברחה לצד הארי אבל אחד התושבים במקום שבו הסתתרה טען שהיא נעצרה על ידי הגסטאפו. מאז לא ראיתי אותה' הרב התרגש לשמוע הדברים, ושאל את הזקן האם יהיה מוכן להצטרף אליו לנסיעה קצרה לסטטן איילנד?'. 'אני בסדר' השיב הזקן והסיע אותו אל דירתה של האישה שתרמה פרוכת לפני שלושה ימים, עזר לו לטפס במעלה המדרגות וצפה באיחוד המשפחתי המרגש של ליל פורים, שהשאיר אותו עם דמעות יותר

כשיצא, הבחין באישה יהודייה מבוגרת שמהרה כשסלים בידה. לפתע היא החליקה והסלים התפזרו לכל עבר, הרב ניגש לסייע לה ולאסוף את כל המוצרים לאחר מכן הציג את עצמו ואמר: 'גברת, אני רבאיי אלכסנדר רובין הרב של בית הכנסת 'תורת ישראל' אני שמח לבשר לך ששיפצנו את בית הכנסת 'תורת ישראל' ובעזרת הא-ל אנחנו נפתח אותו מחדש לתפילת חג הפורים ולקריאת המגילה!'. 'וואו, תודה רבה לכם!' התרגשה האישה.

'אני יחסית חדשה כאן באזור, אבל שמעתי שבית הכנסת הזה היה סגור למעלה מארבעים שנה! האם אתם צריכים משהו לבית הכנסת, תרומה? בימה לחזן? אולי פרוכת? אני תופרת במקצועי, והייתי רוצה לתפור עבורכם פרוכת לעילוי נשמת יקירי שנרצחו בשואה!'. 'תודה רבה על הנכונות' אמר הרב בחיך 'באמת פרוכת חדשה כעת לא תזיק, מאחר שהפרוכת הישנה התפוררה לחלוטין. היית רוצה רגע להיכנס לבית הכנסת ולקחת מידות עבור הפרוכת?' 'אני אשמח!'. ענתה האישה, ונכנסה בעקבות הרב אל בית הכנסת.

היא הביטה סביבה בהתפעלות, היה ניכר שהושקעו במקום מאמצים רבים על מנת להכין אותו בצורה הנוחה ביותר. הם התקרבו אל ארון הקודש ולפתע הזקנה החווירה, והחלה לרעוד. היא התקשתה לדבר ורק הצביעה לעבר המפה שנתלתה על ארון הקודש ושאלה: 'רבאיי, מאיפה המפה הזאת?'. 'קניתי אותה לפני זמן קצר מרוכל מקומי הסביר הרב, האישה הייתה המומה. היא ביקשה ממנו לבדוק האם רקומות בתחתית המפה המילים EBG וכשהוא אישר זאת היא התיישבה בחולשה על אחד הספסלים.

'את המפה הזאת רקמתי בפולין לפני עשרים שנה, גרנו אני ובעלי בפולין לפני המלחמה. כשהגרמנים התקרבו אליך אותי בעלי לברוח ולהסתתר בחלק הפולני של וורשה עם תעודות מזויפות, הוא היה אמור לבוא אחרי שבוע, אולם נתפס על ידי הגרמנים ונשלח

'הפרוכת הזאת מזכירה לי את המפה שאשתי רקמה לפני המלחמה בפולין, בגלל זה אני קצת מתרגש, אני בסדר!'. 'ואיפה אשתך?' בירר הרב בעדינות. 'לא ראיתי אותה מאז המלחמה... הרב התרגש לשמוע הדברים, ושאל את הזקן האם יהיה מוכן להצטרף אליו לנסיעה קצרה לסטטן איילנד?'. 'אני בסדר' השיב הזקן והסיע אותו אל דירתה של האישה שתרמה פרוכת לפני שלושה ימים, עזר לו לטפס במעלה המדרגות וצפה באיחוד המשפחתי המרגש של ליל פורים, שהשאיר אותו עם דמעות יותר מכדי שניתן לדמיין...'

מכדי שניתן לדמיין...

(גל' אור שרה - פר' תצוה תש"פ)

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

נכה מתחילים את היום!

לחץ כאן להצטרפות

עזרה ויהודה - ירושלים - נהריה

ישיבת אביר יעקב

אור מאיר שמחה

נהריה

- ווארט יומי • סיפור יומי
- הלכה יומית • אור החיים
- הק' יומי • פניני אביר יעקב
- זוהר יומי • פניני הדף
- היומי • זיכרון לצדיק

ישרות

לחייל האישי

עצות וסגולות:

רוחניות וגשמיות (ב')

הלומד יסמוך על ה' שיפרנסו

הבא להיות בבתי כנסיות ובתי מדרשות צריך לתת בטחונו בה' באמת, וידע ידיעה אמיתית שהקדוש ברוך הוא יתברך שמו הוא הון והמפרנס והמשגיח בפרטות על כל אחד ואחד, ואין הדבר תלוי ביד האדם עד שיצטרך לטרוח הרבה ולבטל ימיו ושנותיו בענין המחיה, אלא כיון שהכל בידו יתברך, אפלו בעסק כל שהוא זמין לו פרנסתו. וזה היה אצלי כונת הכתוב (משלי י כב) 'ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסף עצב עמה', הכונה, 'ברכת ה' היא מדת הבטחון, ודהינו מי שבידו מדת הבטחון אפלו בעסק כל שהוא תחול עליו הברכה והיא תעשיר', ולא יוסף עצב עמה, דהינו לא יהיה צריך לטרוח, דמי שיש בידו מדת הבטחון אינו צריך לטרוח.

(פיתוחי חותם פרשת ויחי, ד"ה זבולון)

הבוטח הוא עשיר, כי מאמין שיש לו כל צרכו

ולזה קראו התנא לבעל הבטחון 'עשיר', באמרו (אבות פ"ד מ"א) איזהו עשיר השמח בחלקו, ולא שיהיה שישמח בחלקו כי אם בעל הבטחון, שבוטח בה' ואומר זהו מה שגור אדון הכל לתת לי, ושמח בחלקו אם מעט ואם רב.

וזה היה אצלי כונת הכתוב (משלי י כב) 'ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסף עצב עמה', 'ברכת ה' היא מדת הבטחון, דהינו, מה שנותן לו ה' שמח בו ואומר ברכת ה' מה שנתן לי אדון הכל. ולא יוסף עצב עמה, הכונה, כיון שבוטח בה' ויודע שהכל תלוי בהשגחתו יתברך, נמשך לו מזה שלא יבוא לידי טרחא יתרה המביאתו לידי בטול תורה ותפלה. ועוד, לא יבוא לידי דאגה וקנאה לומר מפני מה פלוגי נתעשר ואני לא כן, רק שיאמר כך רצה אדון הכל. וזהו 'לא יוסף עצב עמה', נדרש לשני פנים, לשון טרחא ולשון דאגה.

אבל בעונותינו הרבים, בטרחתו ויגיעתו ובקיאותו אין לו שום מנוחה כלל, ומבטל תורה ותפלה ומלא קנאה, וגם כשהוא על משכבו רעיונה על משכבה סליקו כדת מה לעשות בסחורה פלונית, כדת מה לעשות בהלוואה פלונית, ובהא סליק ובהא נחית כל היום וכל הלילה. ולזה נאמר 'תפלתו תועבה', שהרי תפלה נקראת עבודה שבלב, וזה, לבו כל עמו, הלך בדרך מרחוק.

(פיתוחי חותם פרשת ויקהל, ד"ה ששת ימים)

הבוטח בה' לא מבטל תורה ותפילה עבור ממון

ובא וראה מה נאמר על מי שבטל יום אחד, על אחת כמה וכמה מה יאמר על מי שכל ימיו בעברה ומבטל בכל יום תפלה אחת או שתיים, שבודאי על זה נאמר (שמואל א' ב ט) 'ורשעים בחשך ידמו', ורישא דקרא מוכח שעל זה הענין מדבר, שאמר 'דגלי חסידיו ישמר', דהינו, שהחסידים הבוטחים בה' ויודעים באמונה שלמה בלי שום פקפוק שפרנסתם בידו יתברך, אינם מבטלים שום תפלה ולא שום קביעות תורה בשביל איזה רוח כלל, ואם פגע בהם מגל זה יצר הרע באיזה פעם ופתה אותם לבטל תפלה בשביל איזה רוח, הקדוש ברוך הוא אינו מניחם ונותן בלבם שלא ילכו עד שיתפלו.

(פיתוחי חותם פרשת שמיני, ד"ה ואלה)

(תשקצו)

אל ישמע לפיתוי היצר בענין הפרנסה

בא לומר על ענין יצר הרע וגונדא דחמה דילה, שמרבים עצות מרחוק על האדם שהוא אינו רוצה להתבטל מדברי תורה, והם מראים לו פנים של היתר, ואומרים לו, אם באת שלא להתבטל מדברי תורה, במה אתה מפרנס עצמך ובניך ובנותיך, וכי אין אתה יודע שכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה וגוררת עון (אבות פ"ב מ"ב). באמת, התורה עשה לה קבע כל יום דבר מועט, כדי שלא תצטרך לבריות. והנה, אם בא אדם לשמע לדברי היצר הרע, סופו שלא לעסוק בדברי תורה כלל. דאמרו בגמרא (ברכות לה, ב), הראשונים שעשו תורתן קבע ומלאכתן עראי, זה זה נתקיימה בידם, והאחרונים שעשו תורתן עראי ומלאכתן קבע, זה זה לא נתקיימה בידם. וכך דרכו של יצר הרע, מדיח את האדם מדחי אל דחי, עד שלא ישאר בידו מאומה.

(אלף בינה אות ח"ה ת)

יתבונן האדם שהפרנסה ביד הקב"ה

להתבונן ולידע כי הכל תלוי בידו יתברך, ואין ביד אדם שום יכולת לעשות שום דבר חוץ מרשותו יתברך, חוץ מראת שמים (ברכות לג, ב). וגם כן ברכת המזון, כדי להפיר שהקדוש ברוך הוא הוא הון ומפרנס את העולם כלו בטובו. וכן על זה הדרך כל דבר שירצה לאכל, יברך עליו כדי להודות בחסדיו יתברך שנותן לו הדבר ההוא ובראו בשבילו.

(נגזי המלך, תיקון התשובה אות כט)

פנינים

על הפרשה:

תפילה ללא כוונה – לא מתקבלת

דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי (שמות כה ב). אפשר לרמוז על התפלה, דידוע דעקר תפלה היא בלב, כמו שנאמר (דברים יא יג) 'ולעבדו בכל לבבכם', ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (תענית ב.) איזוהי עבודה שהיא תלויה בלב, זו תפלה. שצריך כונה בלב בשעת התפלה, ואם אין אדם מכוון לבו בשעת תפלה, רק מוציא הדברים בפיו ולבו כל עמו, אין תפלתו מתקבלת. והתפלה נקראת 'דברים העומדים ברומו של עולם' (ברכות ו:), והטעם, משום דהתפלה היא דברים, והדברים הללו עולים לשמי מרומים ועושים פעלה ומעלים השכינה מעלה מעלה, ולא שיהיה שתעשה הפעלה הזאת כי אם בכונת הלב כראוי:

עילוי השכינה ע"י תפילה בכוונה

וזהו שאמר דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה, היא התפלה הנקראת דברים העומדים ברומו של עולם. והזהירם והודיעם דעקר התפלה היא בלב, וזהו מאת כל איש אשר ידבנו לבו, דהינו, מכוון לבו כראוי בשעת התפלה, ממנו תקחו את תרומתי, דהינו תקבלו את תפילתי, ומי שאינו מכוון את לבו רק הדברים מהשפה ולחוצ, לא תקבל תפלתו:

(פיתוחי חותם פרשת

תרומה)

התפלה ונותן דעתי בה, איני סומך על זה שבשביל כך תעשה בקשתי, איני בוטח רק בחסדך הגדול שתעשה עמי חסד, וזהו שאמר בחסדך חניני:

(אלף בינה קיט אות ר)

עצה טובה איך לתת צדקה בעין יפה

דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי (שמות כה ב). אפשר לרמוז על הצדקה, בהקדים מה שאמר התנא (אבות פ"ג מ"ז) תן לו משלו שאתה ושלך שלו, וכן בדוד הוא אומר (דבה"א כט יד) 'כי ממך הכל ומידך נתנו לך'. והנה, אם לא יחשב האדם זו המחשבה הטובה שהכל שלו הוא יתברך ומשלו הוא נותן לו, לא שיק שיעשה צדקה כראוי, שאם יחשב האדם שהממון שלו, בהכרח הוא חס עליו ושומרו ואינו עושה צדקה כראוי:

וזהו שאמר דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה היא הצדקה, וכמו שפרש רש"י זכרנו לברכה: תרומה, הפרשה, יפרישו לי מממונם נדבה. ומפרש איזוהי הצדקה המעלה, היא אשר מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי, דהינו, שהנותן ידע בידעה נאמנה שהצדקה שנותן שלי היא, רק החזירה לי, ולפיכך אמר תרומתי בכנוי לשמו יתברך, וזהו על דרך שאמרנו, תן לו משלו שאתה ושלך שלו. וכל מי שדן כך בעצמו, לעולם נותן הצדקה בעין יפה, ונותן הרבה ואינו חושש, ועליו נאמר (ירמיה יז ז) 'ברוך הגבר אשר יבטח בה' ויהיה ה' מבטחו':

(פיתוחי חותם פרשת תרומה)

מזרא ופחד מקדושת בית הבנסת

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (שמות כה ח). אפשר לרמוז דנקודות מקדש הן נקודות 'יראה', להורות דעקר המקדש ובית הכנסת הוא שירגיש האדם בעצמו וידע שהשכינה מצויה שם, וישב שם במזרא ופחד שהרי יושב לפני השכינה, וכמו שאמר (תהלים נה טו) 'בבית אלהים נהלך ברגש', דהינו שירגיש וידע שהרי הוא בבית אלהים, פרוש בבית שאלהים מצוי שם. וכמו שאמר יעקב אבינו עליו השלום (בראשית כח יז) 'מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלהים', כלומר מאחר שהוא בית אלהים הוא נורא מאד, והיושב בו צריך לישב במזרא גדול ובקדשה. וכמו שתמה יעקב אבינו עליו השלום שאמר (שם פסוק טז) 'אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי, ופרש רש"י ז"ל שאם ידעתי לא ישנתי במקום קדוש כזה:

וכמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים ח ח) ואני ברב חסדך אבוא ביתך אשתתחוה אל היכל קדשך ביראתך, הפונה, אמר דוד המלך עליו השלום, חסד גדול ורב מאד עשית עמנו אשר זכיתנו לבוא עד הלם, שאמרת לנו עשו לי בית אשר שם אהיה מצוי עמכם, וכיון שכן הוא, צריכים אנו מפני כבודך המצוי שם לישב במזרא ופחד. וזה שאמר 'ואני ברב חסדך אבוא ביתך', דהינו חסד רב עשית עמי שאמרת לי זה ביתי, הנני מצוי בו, בוא ושב עמי, וכיון שכן הוא, משעת כניסתי בו אכנס ביראה, וכל ישיבתי שם ביראה, וזהו 'אשתתחוה אל היכל קדשך ביראתך':

(מחשוף הלבן פרשת תרומה)

לכל תפילה יש כוונה מיוחדת עבודה

ברוך אתה ה' למדני חקיך (תהלים קיט יב). הנה כתבנו באות אל"ף (בפסוק 'אחלי יכנו דרכי לשמור חוקיך') דמלת חקיך מדבר על התפלות, שהם חק קבוע ערב ובקר וצהרים. וכונת התפלות אינן דומות זו לזו, וכל ברכה וברכה יש לה כונה מיוחדת בפני עצמה, ואינן דומות זו לזו. וגם כן אינו דומה כונת הברכות דתפלה זו לכונת הברכות שבתפלה אחרת, וכן גמי בין חל לשבת, ובתפלות שבת בעצמם אינן דומות זו לזו, וכן בימים טובים, כמו שכתב רבנו זלה"ה (שער הכונות דרושי התפילין דרוש ה, פרי עין חיים שער התפילה פ"ז), ועמק גדול יש בהם:

דוד בקש לידע שורש כל תפילה

ושואל מהקדוש ברוך הוא שילמדנו כונת כל ברכה וברכה על אמתתה. וזו היא כונתו, כלומר ברוך אתה ה' שאני מברך לך בכל תפלה הודיעני שרשה, שאדע כל ברכה על אמתתה, כדי שתהיה תפילתי מקבלת ומרצה לפני כסא כבודך. וכך הוא פרוש הכתוב, כל ברוך אתה ה' שהיא בחקיך שהם התפלות, למדני אותה כדי שאתפלל לך כראוי. וזה גמי קאי על מה שאמר (פסוק י) 'אל תשגגי ממצותיך', דמיידי גמי על ברכות המצות, שלא ישנה בהם, שיהיה יודע כונת ברכת כל מצוה ומצוה על אמתתה כתקונה:

(מעגלי צדק אות ב"ת)

המתפלל צריך שיהיו 'פיו ולבו שווים'

אי גמי, דרחמנא לבא בעי, ובעינין שיהיה השואל דבר מלפניו פיו ולבו שווין, לא כמו שנגמור (תהלים עח לו-לז) 'זפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו, ולבם לא נכון עמו', וכמו שמצינו (ברכות כה). מי שאין תוכו כבדו אל יכנס לבית המדרש, דבעינין הפה והלב יהיו שווין. וזהו שאמר (תהלים קיט קמה) קראתי בכל לב, גלוי וידוע לפניך שפי ולבי שווין, ואדרבא, יש חשק בלבי יותר ממה שאני שואל בפי, ולהכי נקט בכל לב, וכיון דהכי הוא, ענגי. וכמו שלבי שלם כל כך בשאלתי בלי שום תערובת מחשבה ופניה אחרת, גם אתה עזרני שחקיך אצרה, שאהיה שומר מצותיך כראוי ולא יתערב זר בהם:

(אלף בינה קיט אות ק)

לא יחשוב בעת התפילה אפילו בדברי תורה

ראה כי פקודיך אהבתי ה' בחסדך חניני (תהלים קיט קנט). אף על גב דדבק בתורה הרבה ואינו פורש הימנה, מכל מקום בעת התפלה אינו מחשב בדברי תורה, רק דעתי עם התפלה, דזמן תורה לחוד וזמן תפלה לחוד (שבת י). וכמו שאמרנו רבותינו ז"ל (ברכות לא.), אין עומדים להתפלל אלא מתוך הלכה פסוקה, שאם אינה הלכה פסוקה יהיה לבו טרוד בעיון אותה הלכה, ולא יהיה לבו שלם בתפלה. ועקר התפלה בלב, כמו שכתוב (דברים יא יג) 'ולעבדו בכל לבבכם':

וזהו שאמר ראה כי פקודיך אהבתי, דהינו, אף על גב דאני דבק בתורתך כל כך, מכל מקום פקודיך שהם תפלותיך, אהבתי, בעת התפלה אני מפנה דעתי מדברי תורה ואיני נותן דעתי כי אם בתפלה, דזמן תורה לחוד וזמן תפלה לחוד. ואף על גב דאני אוהב

אדם ביום הוא עשרה פרסאות, ומורידים מהם מה שהולך מעלות השחר ועד הנץ החמה שהם חמשת מילין, ומה שהולך משקיעת החמה ועד צאת הכוכבים שאף הם חמשת מילין, נשארים שלשים מילים למהלכו מהנץ החמה עד שקיעתה, חמישה עשר מהנץ החמה עד חצות היום וחמישה עשר מחצות היום ועד שקיעת החמה. וכיון ששינוי במשנתנו ששיעור דרך רחוקה לענין פטור מעשיית הפסח במי שאינו יכול לבוא לירושלים במשך זמן השחיטה שהוא מחצות היום ועד שקיעת החמה הוא משיעור מהמודיעים ולירושלים, ובזמן זה שמחצות עד השקיעה יכול אדם לילך ט"ו פרסאות, הרי שמן המודיעים ולירושלים יש ט"ו פרסאות.

רש"י (ד"ה חמשה) ותוספות (זבחים נו. ד"ה מנין) הוכיחו מכאן שזמן זריקת הדם הוא עד שקיעת החמה, ומאז ואילך נפסל הדם, ולא בצאת הכוכבים הדבר תלוי, שאם עד צאת הכוכבים יכולים לזרוק הדם הרי זמן שחיטת הפסח הוא כדי הילוך כ' מיל ולא ט"ו מיל בלבד, שהרי מחצות היום עד צאת הכוכבים יש כדי הילוך כ' מיל. אך התוספות דחו ראייה זו, וכתבו שיתכן שמן התורה זמן הזריקה הוא עד צאת הכוכבים, אלא שחכמים עשו הרחקה כדי שלא יבוא לידי הלנת דם וכדי לזרזם בפסח, והעמידו דבריהם במקום כרת, ולכן קבעו זמן השחיטה רק עד השקיעה, אמנם מעיקר הדין אין הדם נפסל אלא בצאת הכוכבים.

למול ביום הושענא רבה, וע"פ הוראתו עשו מעשה כמה פעמים למול.

וביד הלוי (במברגר, שו"ת, יו"ד סי' קמ) הביא ראייה שלא כהתשוב"ץ מסוגייתנו, שמבואר שערל ישראל שמל בערב פסח טובל ואוכל פסחו לערב, אבל ערל נכרי שמל בערב פסח לפי בית הלל לא יאכל בשנה זו קרבן פסח. וכתב שבשלמא בערל ישראל יש לומר שלצורך מצות אכילת פסח התירו למול בערב פסח (וראה ערך השולחן או"ח סי' שלא סק"ח), אך בערל נכרי קשה איך מלו אותו לגיירו בערב פסח, והרי אין מלים לדעת התשוב"ץ בערב שבת. וכתב שמכאן מוכח על כל פנים שקודם יום טוב לא גזרו, ודן אם יש מקום לחלק בזה בין ערב שבת לערב יום טוב.

תפילת מנחה אחד השקיעה לפני צאת הכוכבים

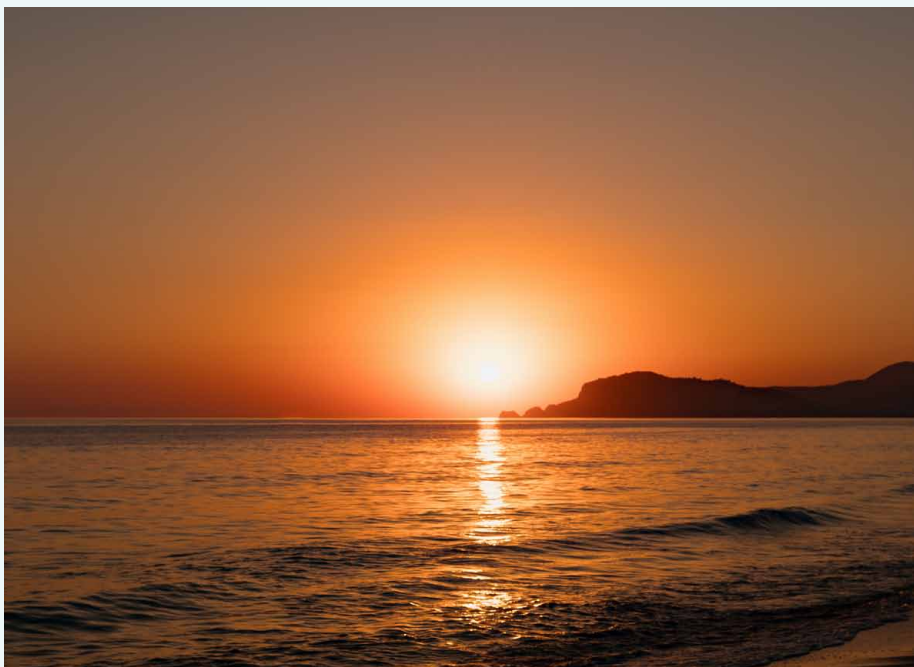
בגמ': אמר עולא מן המודיעים לירושלים חמשה עשר מילין הוויא סבר לה כי הא דאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן כמה מהלך אדם ביום עשרה פרסאות מעלות השחר ועד הנץ החמה וכו'. (פסחים צג, ב). בגמרא, אמר עולא מן המודיעים לירושלים מרחק חמישה עשר מילין הוא, וזה שיעור דרך רחוקה לענין קרבן פסח. וביארו בגמרא סברתו, שסובר כדברי רבה בר בר חנה שאמר בשם רבי יוחנן שמהלך

האם יכולים למול מילה שלא בזמנה ב' ערב יו"ט

במשנה: גר שנתגייר בערב פסח בית שמאי אומרים טובל ואוכל את פסחו לערב. ובית הלל אומרים הפורש מן הערלה כפורש מן הקבר (פסחים צב, ב).

התשוב"ץ (שו"ת, ח"א סי' כא) כתב שאסור למול גר בחמישי בשבת כדי שלא יבוא שלישי למילה בשבת ויצטרכו לחלל עליו שבת, כמבואר בשבת (פו, א) שמרחיצים את המילה ביום השלישי שחל בשבת, ולמד כן ממה שאסרו (שבת יט, א) להפליג בספינה פחות מג' ימים לפני השבת, ודעת בעל המאור (שם) בטעם האיסור הוא משום שאי אפשר שלא יבוא לידי חילול שבת שהרי מקומות סכנה הם, הלכך תוך ג' ימים אסור משום ששלשה ימים קודם השבת כבר נקרא קודם השבת (גיטין עז, א), ונראה כמתנה לדחות את השבת מפני שאין דבר העומד בפני פיקוח נפש. וה"ה במילה תוך ג' ימים לפני השבת הרי הוא כמתנה לחלל את השבת ואסור. והובא להלכה בבית יוסף (בדק הבית יו"ד סי' רסב, רסו). והש"ך (סי' רסו ס"ק יח) חלק על התשוב"ץ והתיר למול מילה שלא בזמנה ביום ה'.

ודנו הפוסקים אם דברי התשוב"ץ אמורים גם בערב יו"ט שאין למול בתוך ג' ימים ליו"ט משום שנראה כמתנה לדחות את היו"ט, או שמא בשבת הוא שגזרו אבל ביו"ט לא גזרו. והחיד"א (מראית העין ליקוטים סי' ח אות ב) כתב שמותר למול מילה שלא בזמנה ג' ימים קודם יו"ט אף לדעת התשוב"ץ, שלא אסר אלא בשבת. וכן כתבו עוד הרבה אחרונים (קרבן נתנאל שבת ס"פ יט אות ה, יד אהרן סי' שלא, שו"ת זכרון יוסף יו"ד סי' כד), שמותר למול מילה שלא בזמנה ביום הושענא רבה, אע"פ שיום שלישי למילה יחול בשמחת תורה [בחור"ל], שלא החמיר התשוב"ץ אלא מפני השבת אבל משום יו"ט אין להחמיר. וברב פעלים (שו"ת, יו"ד ח"ד סי' כח) כתב שמקודם היה המנהג בבגדאד שלא למול מילה שלא בזמנה ביום הושענא רבה או ביום ו' של פסח ובערב שבועות, וזה בערך ט"ו שנים שהורה להם הגאון ר' עבדאללה סומך למול ע"פ דברי החיד"א בשו"ת ברכה (סי' רסו) בשם הזכרון יוסף (שם) שהתיר

בהלוח רגלי כמו בקרבן פסח, ומהפסוק שנאמר בקרבן פסח לומדים לכל התורה שלעולם משערים בהלוח הרגל ולא בנסיעה בכלים אחרים, או שמא דווקא בקרבן פסח שלמדו כן מן הפסוק הרי זה כן, אבל בכל התורה משערים בהלוח בפועל וגם בכלי רכב.

לענין אבילות פסק בשו"ע (יו"ד סי' שעה ס"ח) שמי שמת לו קרוב ולא ידע עד שבא למקום שמת שם המת, אם היה במקום קרוב שהוא מהלך י' פרסאות שאפשר שיבוא ביום אחד, מונה עמהם. ונחלקו האחרונים אם רחוק יותר מ' פרסאות ויכול לבוא ביום אחד ברכבת או במטוס וכיוצא בזה אם מונה עמהם כיון שסוף סוף יכול להיות עמהם באותו יום, או שמא צריך דווקא שיעור של י' פרסאות שהוא הלוח ברגליו ביום אחד. בשואל ומשיב (שו"ת מהדורק, ח"ג סי' קג) כתב שאינו חשוב מהלך יום אחד, שאין משערים אלא במה שהוא על פי דרך הטבע ולא על פי תחבולות שנתחדשו בזמנינו, שאם לא כן ישתנו דרכי התורה מידי יום ביומו, כי בכל זמן וזמן יסבו בלכתן, כבר נתחדש ענין לופט באלאן [כדור פורח]. וציין לסוגייתנו שגם לענין קרבן פסח תלוי רק בהליכה ברגל. וכ"כ מהרש"ק בהאלף לך שלמה (שו"ת, יו"ד סי' שט) והוכיח כן מסוגייתנו, וכן כתבו בחסד לאברהם (אלקלעי, שו"ת, יו"ד ר"ס כ) ובמהר"ם שיק (שו"ת, יו"ד סי' שסא, ועיי"ש).

אך במקור חיים (שו"ת, סי' כ) ובזכרון יהודה (שו"ת, או"ח סי' מב) נקטו לענין אבילות שתלוי בזמן הנסיעה בפועל, והוכיחו אף הם מסוגייתנו, שדווקא לענין קרבן פסח למדו מפסוק שאין תלוי בסוסים ופרדים, ומשמע שבכל מקום שלא גילה כן הכתוב, הדבר תלוי בנסיעה בפועל. וכן כתב בבית המדרש (שו"ת, סי' ד).

וכמו כן נחלקו הפוסקים לענין נטילת ידים, שנפסק להלכה (או"ח סי' קסג ס"א) שאם אין מים מצויים לפניו בריחוק יותר מארבעה מילין ולאחריו מיל, יטול ידיו במפה ואוכל פת או דבר שטיבולו במשקה. ונחלקו בדיון מי שמים מצויים לו במרחק גדול יותר ממיל, אבל יכול להגיע אליהם ברכב בזמן קצר יותר מכדי הלוח הילוך מיל [שהוא י"ח מינוט או כ"ד, כמו שהובא

הוא בצאת הכוכבים, ואם כן אין זה נחשב כשעת הדחק אלא אם כן לא יספיקו לסיים חזרת הש"צ לפני צאת הכוכבים, ואם לא כן, חיוב מוטל על הציבור להתפלל בלחש ולחזור אח"כ חזרת הש"צ.

ובארץ צבי (שו"ת, סי' א, ס) כתב ללמד זכות על הנוהגים לכתחילה להתפלל מנחה בין השמשות באופן אחר, כיון שזמן תפילת מנחה הוא דרבנן ובין השמשות הוא ספק יום וספק דרבנן לקולא. וכן כתב בעל התניא בסידורו (סדר הכנסת שבת) שאין למחות ביד המקילים ובפרט בשעת הדחק מטעם זה שהוא דרבנן, וכן כתב בקצות השולחן (סי' כו בדה"ש סק"ה).

דיני מרחק אם תלויים בהליכה ברגל או גם בנסיעה ברכב ובמטוס

בגמ': תנו רבנן היה עומד חוץ למודיעים, ויכול ליכנס בסוסים ובפרדים יכול יהא חייב תלמוד לומר ובדרך לא היה והלה היה בדרך. (פסחים צד, א).

בברייתא שבסוגייתנו מבואר שמי שהיה עומד חוץ למודיעים בזמן שחיטת הפסח ויכול להיכנס לעזרה על ידי רכיבה בסוסים ובפרדים, יכול יהא חייב כרת על שביטל הקרבת הפסח, תלמוד לומר (במדבר ט יג) 'ובדרך לא היה' והלה היה בדרך. ומבואר שלענין הקרבת קרבן פסח משערים דרך רחוקה כשיעור המרחק בהליכה ברגליו ולא בהליכה בסוסים ופרדים. ודנו הפוסקים לפי זה בכמה מקומות שמצאנו בהם שיעור מרחק, אם משערים בהם כפי המרחק

בנידון זה תלוי דין תפילת מנחה אחר שקיעת החמה, שיטת תלמידי רבינו יונה (ברכות כו. ד"ה תפלת המנחה) שכיון שתפילת המנחה היא כנגד תמיד של בין הערביים, ועיקר התמיד הוא זריקת דם, כשם שזריקת הדם אין זמנה אלא עד שקיעת החמה, כך תפילת המנחה שנתקנה כנגדה אין זמנה אלא עד שקיעת החמה בלבד. ולכאורה לפי מה שדחו התוספות וכתבו שיתכן שזמן זריקת הדם הוא עד צאת הכוכבים, יש לומר שגם זמן תפילת מנחה הוא עד צאת הכוכבים. אך בביאור הגר"א (או"ח סי' רסא ס"ב אות יא) כתב שכל מה שציידו התוספות שאין הדם נפסל עד צאת הכוכבים ויכולים להתפלל מנחה גם אחר השקיעה, הוא רק לדעת רבינו תם הסובר ששתי שקיעות הם (יבואר להלן צדא), ולדעתו יש לומר שאין הדם נפסל עד השקיעה השנייה. אבל לפי דברי הגאונים הסוברים שאין אלא שקיעה אחת, ומיד שנכסית השמש מעינינו מתחיל זמן בין השמשות וכמו שהאריך בזה מהר"ם אלשקר (שו"ת, סי' צו), אם כן דם נפסל מיד עם השקיעה. וכן הכריע במשנ"ב (סי' רלג ס"ק יד, שעה"צ אות יח) כדעת הגר"א שאין להתפלל מנחה אחר השקיעה.

אולם דעת אחרונים רבים (מנחת כהן מבוא השמש מאמר ב פ"ח, פני יהושע ברכות כו: ד"ה מ"ט) שאף שדם התמיד נפסל בשקיעת החמה ואי אפשר לשחוט את התמיד אחר השקיעה, מכל מקום זמן תפילת המנחה אינו תלוי בזמן שחיטת התמיד אלא בזמן הקרבתו, והקרבת התמיד היא גם אחר שקיעת החמה, [ובפני יהושע הוסיף, שכל מה ששייך להקרבת התמיד והיינו נסכי תמיד, נכלל במה שאמרו שהקרבת התמיד זמנה עד הערב, כלומר עד צאת הכוכבים] ולכן יכולים להתפלל תפילת המנחה גם אחר שקיעת החמה. וכן כתב הפרי מגדים (סי' פט משב"ז סק"א, סו"ס קו, אך עיין מה שכתב בסי' רלג א"א סק"ז) שמוותר להתפלל מנחה גם בבין השמשות עד הלילה.

ורבי עמנואל חי ריקי באדרת אליהו (שו"ת, סי' ג) קרא תגר על המבטלים חזרת השליח ציבור בתפילת המנחה בטענה שהשעה דחוקה ואין שהות לומר חזרת הש"צ, והאריך לבאר שסוף זמן מנחה

מנהג העמדת כוס לאליהו
בליל הסדר

על פי דין זה ביאר מהר"ם חאגיז, בתשובתו הנזכרת בראש העמוד, את המנהג שיש שנהגו לבילי הסדר להכין כוס ולמלא אותו יין ולומר זה הכוס הוא לאליהו הנביא, ואחר גמר הסדר מתקנים המיטה שהסבו לבעל הבית ומניחים הכוס מלא יין ואומרים עליו לשם אליהו. וביאר על פי דין זה שמילת זכריו ועבדיו של בעל הבית מעכבתו מלאכול בקרבן פסח, וידוע שאלהיו הוא מלאך הברית וכמבואר בפרקי דרבי אליעזר (פכ"ט) שאמר לו הקב"ה חייך שאין עושים ברית מילה עד שאתה רואה בעיניך, מכאן התקינו חכמים לעשות כסא אחד מכובד למלאך הברית, שנקרא אליהו ז"ל מלאך הברית, שנאמר (מלאכי ג א) 'מלאך הברית אשר אתם חפצים'. וכיון שבבילי הסדר חייבים למול כדי שיוכלו לאכול מבשר קרבן הפסח, ובמצרים היו צריכים לקיים דם פסח ודם מילה, אין כאן ספק כי בא יבוא אליהו בכל בתי ישראל לראות קיום המצוה אחת שהיא שתיים פסח ומילה שהם מקיימים, לכן מתקנים לו כסא וכוס.

בדרכי חיים ושלוש (ס' תרלא) כתב,
שביום י"ד אייר פסח שני סעד בעל המנחת
אלעזר עם אנשי שלום ותלמידיו, ואמר
שכן מנהג אבותינו הקדושים וכן מנהג כל
הצדיקים מתלמידי הבעש"ט. ובסעודה זו
היו מזמרים 'אדיר הוא יבנה ביתו בקרוב'
וכ'. והיו אוכלים מצה, וגם מרור תמכא
שחוק בתוך הסעודה.

ובארהות רבינו (ח"ב ימי העומר) מובא לענין אכילת מצה בפסח שני, שבעל

ובפתח הדביר (ח"ג דף שיג ע"ד) דן לענין ברכת הגומל להולכי דרכים התלוי למנהג בני ספרד בהילוך פרסה (שו"ע אורח סי' ריט ס"ז), ודן אם תלוי בשיעור פרסה או בשיעור הילוך פרסה. והביא דברי הבית יעקב הנזכרים שבפרסה הדבר תלוי ואין מביאים בחשבון את מהירות ההילוך על ידי כלי רכב, והוסיף שבנידונו נראה פשוט שאין לזוז מהגבול שקבעו חז"ל שכל שהוא מהלך פרסה או יותר במהלך בינוני ויש סכנה, הגם שמהלך במרוצה חייב לברך. ובויען אברהם (שו"ת, יו"ד סי' לח) הביא דבריו וכתב שליבו מהסס בדבר, שנראה שדווקא בסוגייתנו אין הדבר תלוי בסוסים ופרדים, כיון שאז היה מנהג העולם לילך ברגל ומי שהיה רוכב עשה כן כדי לרוץ, ולכן אין תולים ברכיבה אלא בהליכה ברגל. והוא דרך ההליכה הרגילה. אבל במקום שהמנהג ודרך העולם לילך כן, מי יאמר שלא יחשב עתה המהירות במסילת הברזל כמי שבא ממקום קרוב.

ענין אכילת מצות בפסח שני

במשנה, מה בין פסח הראשון לשני, הראשון אסור בבל יראה ובל ימצא והשני חמץ ומצה עמו בבית, הראשון טעון הלל באכילתו והשני אינו טעון הלל באכילתו, זה זה טעון הלל בעשייתם, ונאכלים צלי

שנכתב כבש במקום כשב, מדברי הצמח צדק (הקדמון, שו"ת, סי' קיט) שכתב להכשיר בספר תורה שנכתב בו 'מגרשיה' בנ"ן במקום 'מגרשיהם', והורה שאין צריך להוציא ספר תורה אחר, כיון שנמצא גם בתורה שכתוב מגרשיהן בסוף באותה פרשה גופה (והו"ד במג"א שם). הרי שדעת הצ"צ שבמקום שנמצא כיוצא בזה בתנ"ך אין להוציא ס"ת אחר, וא"כ הוא הדין בנידון זה, כיון שנמצא בתורה פעמים רבות אין מספר שכתוב כבש ולא כשב, בודאי אין צריך להוציא ס"ת אחר. והוא כל שכן וק"ו מנידון הצ"צ, שהרי בכשב וכבש לא נשתנה הענין כלל, שפירוש אחד יש לב' התיבות, ובנידון של הצ"צ יש פירוש אחר לתיבה הנכתבת בנ"ן בסופה, שהיא לשון נקבה ולא לשון זכר, ואם גם בנידון הכשיר הצ"צ, כל שכן שכשר בנידון דידן [ועיי"ש מה שכתב ביישוב הסתירה בדעת המג"א בזה].

אמנם בפתחי שערים (לשערי אפרים שם) כתב בשם האליה רבה (סי' קמג סק"ה) שיש חילוק בין פירוש המילה כשב לפירוש המילה כבש, לפי מה שכתב בעל הטורים (ויקרא ג ז) שכשב הוא יותר גדול מן הצאן, שכשב בא"ת ב"ש הוא 'לבש' על שם הפסוק (תהילים סה יד) 'לבשו כרים הצאן', וא"כ כבש הוא קטן וכשב הוא גדול. וכיון שיש שינוי בהוראת התיבות יש לפסול ספר תורה שנכתב בו כבש במקום כשב. וכן כתב בגניז חיים (מערכת כ אות עא) בשם פענח רזא (סדר ויקרא).

וכתב בשו"ת הרב"ז שלפי זה אפשר לבאר מה שלמדו בסוגייתנו מתיבת 'כשב' לרבות את האליה, שכיון שכשב הוא מלשון 'לבשו כרים הצאן' וכדברי בעל הטורים, אם כן פירושו הוא שלבשו בחלב ושמונית, ולכן מרבים מכך אליה שהיא חלב, כמו שנאמר (ויקרא ג ט) 'חלבו האליה תמימה'.

אך שוב דחה בשו"ת הרב"ז פירוש זה בסוגייתנו, והוכיח מסוגייתנו להיפך, שאין שינוי בהוראת הלשון בין כשב לכבש והם לשונות המתחלפים, ממה שבסוגייתנו למדו לרבות את האליה מתיבת 'כשב', ואילו בזבחים (ט. וע' הגהות הב"ח שם) ובמנחות (פג:) למדו דרשה זו מתיבת 'כבש'. הרי שאין לומר שדווקא כשב משמעותו לחלב ושומן, וכן מוכח שהש"ס משנה בזה במקום למקום ואין בזה קפידא.

ספר תורה שנמצא כתוב בו כבש במקום כשב – האם צריך להוציא ס"ת אחר

בגמ': דתניא כשב לרבות את הפסח לאליה. (פסחים צז, א).

בשו"ת הרב"ז (שפרן, יו"ד סי' קו) נשאל בדבר ספר תורה שנמצא כתוב בו 'כבש' במקום 'כשב', אם צריך להוציא ספר תורה אחר או לא, ואם יש לימוד זכות על מורה הוראה אחד שפסק שאין צריך להוציא ספר תורה אחר. והשיב שגם בקהילתו נמצא כתוב בפרשת ויקרא (ד לה) 'זאת כל חלבה יסיר כאשר יוסר חלב הכבש מזבח השלמים', הכבש תחת הכשב, והורה מעיקר הדין שצריכים להוציא ספר תורה אחר, כיון שכתב השל"ה (ריש מסכת שבת אות יח הובא במג"א סי' קמג סק"ז) שאם יש בס"ת טעות שעל ידה משתנה קריאת התיבה, כגון כבש וכשב, אף על פי שיש לו פירוש אחד, מוציאים ספר תורה אחר. וכן פסק בשערי אפרים (שער ו סכ"ט). ומכל מקום יש סמך להוראת המר"צ שהורה שא"צ להוציא ספר תורה אחר, כיון שבפתחי תשובה (יו"ד סי' רעט סק"ד) כתב בשם חינוך בית יהודה (שו"ת, סי' ה) שעיקר הדבר אינו תלוי אלא בשינוי הענין על ידי האות הנוספת, ובכגון כבש כשב שלא נשתנה הענין אין מוציאים ספר תורה אחר, וכמשמעות דברי הלבוש (סי' קמג ס"ד). ובכסא דהרסנא (הגהות על שו"ת בשמים ראש, סי' רפא) הקשה על דברי השל"ה שפסל בזה, וכתב שאף אם נחמיר כדבריו אינו אלא אם כתב כשב במקום כבש, שלעולם עיקר השם כבש, אבל בהיפוך אין מוציאים ספר תורה אחר. ובשו"ת הרב"ז הוכיח להכשיר באופן זה

מנהג זה שכתב מהר"ם חאגיז שיש מבני אשכנז הנהגים אותו, להכין הכוס לאלוהיו הנביא, נזכר בראשונה על ידי רבי זעליקמן מבינגא תלמיד המהר"ל בחידושו לפסחים (חידושי מהר"ז בינגא, לעיל יג. ד"ה א"ל מובטח הוא לישראל), שיש בני אדם בליל הפסח שמוזגים כוס מיוחד ומעמידים על השולחן ואומרים שזה הכוס לאלוהיו הנביא. וכתב שלא ידע מאין זה הטעם. וכתב שנראה שהטעם יוצא ממה שאמרו (לעיל שם) שאין אלוהיו הנביא בא בערבי שבתות וימים טובים, ואם כן בליל הסדר שכבר עבר ערב יום טוב יכול הוא לבוא, והרי אם יבוא אלוהיו הנביא בליל פסח כאשר אנו מקוים ומחכים לו בזה הלילה, צריך גם הוא לכוס, שאפילו עני שבישראל לא יפחתו לו מארבע כוסות, ואם לא נכין כוס מתחילת הסדר נצטרך להתעסק בכוס כשיבוא, ושמה מתוך כך ימנע מסדר של פסח, ולכן מסדרים לו כוס מתחילה. ולדבריו מבואר שהמנהג היה להכין הכוס בתחילת הסדר, וכמו שנזכר גם בדברי מהר"ם חאגיז הנזכרים.

כמו כן נזכר מנהג הכנת כוס לאלוהיו בדברי החוות יאיר בהגותיו על ספר המנהגים דק"ק וורמיישא (אות עז), ששוטפים הכוסות אחד יותר ממנין המסובים וקוראים הכוס ההוא כוס של אלוהיו, והטעם לפי שקורא 'כל דכפין ייתי ויכול', לכן הוא מכין כוס אחד לאורח שיבוא, וקוראים הכוס ההוא 'כוס של אלוהיו הנביא', שלאורח זה אנו מצפים. וגם שהמזיקים בורחים כשמזכירים משמו של אלוהיו.

ובחק יעקב (סוף סי' תפ) כתב, שנוהגים באלו המדינות למזוג כוס אחר יותר מהמסובים, וקוראים אותו כוס של אלוהיו הנביא. וכן העתיקו בשו"ע הרב (שם ס"ה) ובמשנ"ב (שם סק"י), וכתב במשנ"ב הטעם, לרמז שאנו מאמינים שכשם שגאלנו הש"י ממצרים הוא יגאלנו עוד וישלח לנו את אלוהיו לבשרנו.

אכן בארחות חיים (ספינקא, סי' תעג אות ו) הביא בשם ספר מאורי אור (וורמש, עוד למועד דף ל:), שכתב שעניינו של כוס של אלוהיו הנביא הוא לשם דרך חירות, שהבעה"ב אינו טורח למזוג לבני ביתו שגם הם מסובים בשולחן, ושלא לטרוח הניחו תחילה כוס גדול למזוג ממנו, ובשאלת תינוקות אמרו שהוא לאלוהיו הנביא.

הגה"ק רבי שמואל שמעלקא קליין זצ"ל אבד"ק סעליש בעל 'צרור החיים' ט' אדר תרל"ה

את הסוגיא לשבת הגדול.
(צרור החיים המבואר)

מנהגו באמירת 'זעל חטאים'

שמעתי בשם הגאון הקדוש, בעל 'צרור החיים', ה"ה רבינו רבי שמעלקא מסעלעש זי"ע, שהיה רגיל להפסיק בין הדביקים ולומר ה'זעל חטאים' בדרך זה: 'זעל חטאים שאנו חייבין, עליהם מכות מרדות, והיה מפסיק בין 'חייבים' לבין 'עליהם', ותיבת 'עליהם' נמשך להלן, והיה משמעו 'עליהם מכות מרדות'. וכן אינך, 'עליהם מלקות ארבעים', 'עליהם כרת ועריר', עליהם ארבע מיתות בית דין. כי אמר, איך יתכן שביזמא דינא רבה געויר על עצמינו פורעניות ח"ו, רק עליהם יבואו

כל זאת.

ואני הוספתי בטעמא דמילתא, מפני שגלוי וידוע לפניך שרצונינו לעשות רצונך אלא ששעבוד מלכיות מעכב עלינו, על כן הם הם הגורמים עלינו לחטוא, על כן מגיע להם העונש ועל כן עליהם מכות מרדות, וכן אינך. וכן אני נוהג אחריו לומר כן.
(משנה שכיר – יום כיפורים)

קיים התורה מעוני ונתקיימה בו מעושר

ופירשתי עליו מה שכתבתי על רבה בר נחמני (ב"מ פו, א). כי גם הגאון הנזכר היה עני מאוד מאוד בילדותו, והיו נותנים לו ככר עבור שיאמר בעל פה כמה דפים גמרא עם רש"י שגורים על לשונו, כי מסכת עירובין יבמות נדה היו שגורים בפיו, ראשי תיבות עני, או ע"ן ה' אל יראיו, ונתקיים בו (אבות פ"ד מ"ט) 'כל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר'. הגם שאני פירשתי מאז, דלכאורה מצינו הרבה תלמידי חכמים שהם עניים מתחלה עד סוף, לכן נראה לי לפרש, כי ידוע למי שמתחיל ללמוד ורוצה להבין כל דבר על בוריו, לפעמים קשה לו מאוד, כי אין שכלו צח ומצוחצח כל כך והוא קשה לשמוע, אבל על ידי יגיעתו בתורה זוכה אחר כך שיהיה מהיר לשמוע, זוכה להיות כמעין הנובע זוכה לחדש חידושים נפלאים וזה כוונת המשנה. אבל בגאון הזה נתקיים גם פשוטו, שזכה להיות מקיים התורה בהרחוה.
(מתוך הספד מחותנו, תורת יעקב פראגר, ח"ב דרוש סד)

הגה"ק רבי שמואל שמעלקא קליין מסעליש התפרסם מאוד כפועל ישועות, וכל ישועותיו היו קשורות בלימוד התורה. היה אחד ומיוחד מגדולי ומאורי הדורות אשר בלט בשיעור קומתו וכלל בקדושת תורתו עבודת הקודש וגמילות חסדים להיות פועל גדולות וישועות בקרב הארץ. יחיד היה לקבל תואר "יראת השם" מאת החתם סופר, ואדמו"ר בעל הדברי חיים מצאנז שלח אליו חולה שיפעול לו ישועה בדרך נס, ואמר עליו שהוא החריף והפוסק והמקובל הגדול.

האדמו"ר בעל הישמח משה זצ"ל הגיע אליו לשבת בעודו צעיר ימים והלביש לו השטריימל שלו, אמר עליו שלומד תורה לשמה ולו נאה לדרוש. ואדמו"ר בעל הייטב לב זי"ע היה אתו בדידות ושלה את בנו בעל הקדושת יו"ט לקבל ממנו היתר הוראה וסמיכת חכמים. רבי שמואל שמעלקא זי"ע נולד במחוז סילאדי לאביו רבי יוסף, ולמרות שהגיע לפרשבורג כדי ללמוד בישיבת החתם סופר, לא נשאר שם והלך ללאקענבאך ללמוד אצל רבי שלום אולמאן ובנו רבי שלמה זלמן אב"ד מאקאווא. כיהן כאב"ד באלקאני, וחוסט ובשנת תר"כ התקבל כאב"ד סעליש בה כיהן עד לפטירתו. ביום ט' אדר ב' שנת תרל"ה.

הנהגתו בפורים

והיה הוא [רבי שמעלקא מסעליש] ז"ל שמח מאוד כשראה שמחה במקיימי דת הקודש, וביותר בימי פורים ימי משתה ושמחה הללו יוצאין והללו נכנסין אלו מזמרים ואלו מרקדים להיות היהודים עתידים כנמצא בכתובים, צהלה בפניהם ושמחה בלבותם ומתאמצים לקיים מאמר רבא חייב איניש לבסומא בפוריא עד דלא ידע פשוטו כמשמעו.

והוא ז"ל נהג להתפלל בזמן מנחה גדולת וישב בסעודה עד הערב, וקודם בהמ"ז היה אוכל דג מלוח כאשר היה מקובל מפי רבו בעל דברי ריש ז"ל שנכון אז לאכול דג מלוח ע"פ סוד, ואח"כ בהמ"ז היה ישן רגעים אחדים להראות שהיין עשה את פעולתו וקיים גם בשינה עד דלא ידע כמובא בש"ע, וכשקם ממשכבו אז התאספו אליו הב"ב ונכנס יין בגרונם והשמיעו במרום שירים וזמרים, ואז הוא ז"ל ישב על כסאו והגמרא פתוחה לפניו והתחיל בלחש ללמוד

הגאון רבי דב בערל אייזנשטיין זצ"ל ראש ישיבת קרית מלך י' אדר תשס"ג

יאמרו דווקא בהיכל הישיבה ולא בחדרים סמוכים, ואף שבתחילה לא הבינו כל כך מה רצונו בזה, לבסוף נוכחו לראות עד כמה השפיע הדבר על הריתחא דאורייתא בישיבה, גם היה ממייסדי החבורה ללימוד סדר קדשים.

בהיותו אברך בישיבה, קבל על עצמו לדאוג לכל בחור שיהיה מסודר בחברותות, היה זה בעקבות משפט ששמע מרבו מרן הגר"ח שמואלביץ זצ"ל שאמר: איך אפשר לישון בלילה, כשיש בחור שאין לו חברותא. הגר"ב זצ"ל שהדברים חדרו ללבו הגדול, החל מאותו היום לדאוג שכל תלמיד בישיבת מיר יהיה מסודר עם חברותא.

וכשאירע שבחור לא מצא

חברותא והיה זה כבר לקראת סוף הזמן, ניגש אליו הגר"ב ואמר לו: "אני מחפש חברותא, התואיל ללמוד עמי". גם בשאר עניינים שנגעו לצורת הישיבה והנהגותיה, היה מהעומדים בראש, לשמור בעוז את משמרת הקודש.

תלמיד מובהק מהגר"נ פרצוביץ

תקופה קצרה לאחר בואו לישיבת מיר נתחבב על רבותיו מרן רה"י הגר"ח שמואלביץ זצ"ל ורה"י הגאון הגר"נ פרצוביץ זצ"ל ומאז ועד יומו האחרון דבק בהם בכל נימי נפשו, מהם קבל דרך הלימוד, הרבצת תורה, והעמדת תלמידים, והיה לאחד ומיוחד מגדולי תלמידיהם וממעתיקי שמעותם.

במשך הדורות היה קיים תמיד המושג של רב ותלמיד, כאשר רבים זוכים להיות תלמיד של חכם ולקבל הימנו תורה ודרכיה, אך מעטים הצליחו להגיע למצב שכל מהותם הוא היותם תלמידים של רבותיהם, כאשר בכל דבר ובכל ענין חושבים מה היה מורי ורבי אומר.

דוגמת זה זכינו לראות בדורנו היותם את הגר"ב זצ"ל כאשר מעידים חבריו מישיבת מיר, שזכה להיות תלמידו המובהק והחביב של רבו הגאון האדיר רבי נחום זצ"ל, כאשר מיום שרבינו הכיר את רבו הגר"ב, דבק בו בכל נימי נפשו. ואף שבתחילת דרכו היה נצרך לזה אומץ לב רב, כפי שמעידים בני הישיבה מאותם השנים, שבישיבה ידעו שכדי לשאול שאלה או לומר סברה במהלך שיעורו של ר' נחום, צריך תחילה להתבונן טובא, שלא תהיה בזה שום סטיה מדרך האמת, שאם לא כן היה ר' נחום מגיב בחריפות רבה, באורייתא דקא מרתחא ביה. דבר זה גרם שהתלמידים מעטו

הגאון רבי דב בערל אייזנשטיין זצ"ל נולד בשנת תש"י בשיקגו שבארצות הברית. בצעירותו למד בישיבה בשיקגו אצל הגאון רבי מרדכי רוגוב זצ"ל מח"ס עטרת מרדכי וכן אצל יבלט"א הגר"י פרלוב האדמו"ר מנובומינסק שליט"א אשר כיהן כר"מ בישיבה.

כבר בצעירותו ניכרו בו כשרונותיו המיוחדים, עמלו ויגיעתו בתורה, התמדתו הגדולה היתה לשם דבר. בהיותו כבן כ' עמד יחד עם אחיו בראש קבוצת בני ישיבה שחשקה נפשם לגלות למקום תורה - ישיבת מיר המעטירה שבירושלים ע"ה"ק, לקנות תורה מפי גאוני התורה מרן רה"י שה"ת הגאון רבי חיים לייב שמואלביץ זצ"ל ומרן רה"י הגאון רבי

נחום פרצוביץ זצ"ל. במחיצתם של ארצי הלבנון עלה הגר"ב זצ"ל ונתעלה בעמל התורה ויגיעתה, והיה לאחד מהאריות שבחבורת בחירי הלומדים דישיבת מיר.

לאחר נישואיו כיהן כר"מ בישיבות "בית התלמוד", "יד אהרן" ו"בית ישראל". לאחר מכן, יסד עם הגר"י נויבירט זצ"ל את ישיבת "חכמת שלמה" בשכונת בית וגן בירושלים ובה הרביץ תורה והעמיד תלמידים רבים. ובשנותיו האחרונות עמד בראש ישיבת קרית מלך בבני ברק.

בכל הישיבות בהן הרביץ תורה, היה משקיע את כל כולו במסירות נפש למען תלמידיו, וקירב כל אחד ואחד מהם, היה מחנך גדול אשר הקרין ממידותיו הנעלות על כל צעד ושעל, מעודד נתייחד באהבת התורה אשר בה שגה תמיד, ולא זז מחבבה עד יומו האחרון.

גם בתקופת חייו האחרונה בעת אשר התייסר בייסורים קשים אותם קיבל באהבה, המשיך ביגיעת התורה לילות כימים ובהרבצת תורה והעמדת תלמידים עד יומו האחרון ממש. כאשר יום לפני פטירתו נסע למסור שיעור בישיבה בבני ברק, והיה למופת ודוגמא למסירות נפש ללימוד התורה.

ביום י' אדר א' תשס"ג, נלב"ע לבית עולמו כשהוא בשיא פריחתו בן נ"א שנים ומרביץ תורה במסירות אין קץ.

"אני מחפש חברותא, התואיל ללמוד עמי"

הגר"ב זצ"ל, בהיותו מראשי הלומדים בישיבת מיר המעטירה בירושלים, השפיע רבות על דברים רבים בהנהגת הישיבה הק' מהם שנושאים פירות עד היום הזה: כאשר היו מתלמידי הישיבה שלא נכנסו לשיעורים, דאג שיאמרו "חבורות" רבים וסידר שהחבורות

שנים רבות שלא החסיד הגר"ב אף שיעור אחד של ר' נחום, כאשר היה בא בדרך ארוכה בקור וחום, בשלג ובשרב, כן זבה שר' נחום שחבבו עד מאד צרפו ללמוד עמו בחברותא במשך תקופה ארוכה, כאשר גם על קביעות זו שמר הגר"ב בכל עוז, כשהוא מופיע במסירות ללמוד, אף בימי המלחמה בשנת תשל"ד. כל אותם השנים היה שותה בצמא את דבריו של הגר"נ זצ"ל, וכל הימים היו דברי רבו שגורים על פיו בהנחילו את תורתו לדורות הבאים.

ברבות השנים היה בין אלה שעמלו בכתיבת הספרים הנכבדים שיעורי ר' נחום על הש"ס ובעריכתם להוציאם לאור עולם. וכבר נודע שזכה רהג"ב להיקרא התלמיד של ר' נחום, כאשר כל תלמידי ר' נחום יודעים ומעידים כי הוא אשר דבק ברבו והתבטל אליו בכל כוחו, וקבל ממנו את דרך הלימוד, לכן זכה להיות תלמידו הגדול והמובהק, ומעתיק שמועותו, עד שכל מי שהיה בחפצו לברר עומק כוונת ר' נחום, באיזה שהוא יסוד מסוים או באיזה חידוש או דיוק, היה פונה מיד אל הגר"ב שהיה בקי בעומק ורוחב תורת רבו.

הגר"ב גם היה איש אמונו של הגר"נ זצ"ל ונשלח על ידו לשליחויות רבות, ובסילוקו של הגר"ב נסתם מעיין זך ומקור טהור בהעתקת תורת רבי נחום זצ"ל.

(גל בית המדרש)

להתערב בשיעור, אך יוצא מן הכלל היה הגר"ב, שבגודל צמאנו ותשוקתו לבקש האמת, התערב פעמים רבות במשך השיעור. הסיבה לכך הסביר הגר"ב בעצמו לאחר שנים, שמפני שרצה לדעת ללמוד, וגם כדי לדעת איך לא ללמוד ומה לא לשאול, היה חוזר ושואל, בלו לחשוש מהתגובה של ר' נחום.

כך דבק ברבו הגר"נ, וינק ממנו את דרך הלימוד המפורסמת שלו, כשהוא מייקר לאין שיעור כל יסוד, חידוש או מילה ששמע מר' נחום. והיתה נפשו מתמלאת סיפוק ו"חיות" מתורתו של רבו. וכאשר היה מתעמק בדבריו להבינם לאשורם, היה שמח בהם כמוצא שלל רב. ר' נחום בעצמו התבטא פעם על הגר"ב בפני אחרים שהוא "בור סוד שאינו מאבד טיפה" והוסיף לבאר שאף שיתכן שישנם אחרים המעולים מהגר"ב בזכרון הדברים, אבל להיות בבחינת "בור סוד" שמייקר ומשמר כל טיפה זהו ר' בערל, השומר מכל משמר על כל דבר תורה ששומע, ואמנם אף בשאר חידושי תורה שהתעסק בהם הגר"ב, היה מייקר כל שאלה, ביאור ויסוד, ואף מדקדק בכל תיבה ואות, מרוב יקרותם וחביבותם של דברי תורה בעיניו.

וכה התבטא אלופו ומידעו הגאון האדיר רבי חיים קמיל זצ"ל: "רבים סוברים שיודעים הם ללמוד, אבל ר' בערל באמת ידע ללמוד. רבים ישבו אצל ר' נחום וחשבו שהם מבינים אותו אבל ר' בערל הבין אותו".

הגה"ק רבי אברהם מסוכטשוב זי"ע

בעל האבני נזר

י"א אדר א' תר"ע

ספריו 'שו"ת אבני נזר' ואגלי טל על ל"ט מלאכות הם ספרים נכבדים בהיכלי התורה ונודעים בעמקותם.

נסתלק ביום י"א אדר א' שנת תר"ע. ומדברי תורתו על התורה נדפס בספר 'נאות דשא' ואבני נזר' עה"ת. מתולדותיו נדפס ספר 'אביר הרועים'.

נשארו שישים דף לסיום

בהיות הרה"ק בעל האבני נזר זי"ע צעיר לימים, אמר פעם לאחיו הצעיר ממנו ר' זלמן, כי יעשה היום סיום על מסכת זבחים, ושיהיה הסיום בלילה. ר' זלמן אמר לאמו להכין את הסיום – סעודה עם דגים ובשר, וכך עשתה. הוא אף הזמין חברים ותלמידים להשתתף בסיום.

בערב באו המוזמנים להשתתף בסיום, ור' זלמן נכנס לאחיו להודיעו

רבי אברהם מסוכטשוב זצ"ל בעל אבני נזר, נולד בשנת תקצ"ט לאביו הגאון רבי זאב נחום אבדק"ק ביאלא בעל 'אגודת אזור'. נעשה לחתן הרה"ק רבי מנחם מענדל מקאצק זי"ע ולמד אצלו תורה והחשיבו לרבו המובהק. לאחר פטירתו המשיך לנסוע אל הרה"ק הרי"מ מגור בעל חידושי הרי"ם והרה"ק רבי חנוך העניך מאלכסנדר זי"ע.

כיהן ברבנות בקהילות פארעווע, קראשוועניטץ, נאשלעסק. ואח"כ קיבל את הרבנות בסאכטשאב. נודע בגאונותו ובגדלותו העמוקה בתורה והשיב תשובות לכל קצוי תבל. הקים ישיבה גדולה על פי דרך לימוד מיוחד ורוב חכמי פולין בדור האחרון היו מתלמידיו, ביניהם ידוע הגאון בעל חלקת יואב תלמידו המובהק. היו לו חסידים רבים שהסתופפו בצלו ובאו אצלו להפקד בדבר ישועה ורחמים.

על כך. אמר לו האבני נזר: עדיין נותרו לי שישים דף, ועל כן נא ימתינו מעט...

לאחר כשעה סיים האבני נזר את המסכת, ונכנס אל הסיום. בסעודת הסיום אמר למשתתפים, כי כדי שלא יחשדוהו כי למד ללא עיון, יאמר פלפול הנוגע לתחילת המסכת, לאמצעיתה ולסופה, וכך עשה...

(אביר הרועים)

השפעת חידושי התורה לפי זהירות הדור בהלכות אלו
סיפר הגאון רבי אליהו זינגער זצ"ל, אבד"ק פרשיסחא ואח"כ

ראב"ד ק"ק קאליש, ששמע בעצמו מפי הרה"ק האבני נזר מסוכאטשוב זיע"א, שגם בתורה הגלית משפיעים לו תורה מן השמים לפי זכות הדור בעת ההוא. והיה זה בעת שהתחיל האבני נזר ללמוד דיני ריבית. ואמר שאין החידושים שלו הולכים לו כראוי, ודואה מזה איך שבעוונותינו הרבים רוב העולם נכשלים כעת באיסור ריבית. והפסיק אז באמצע לימודו עד שהיה זמן יותר מוכשר לזה, ואחר כך גמר לימודו בדינים אלו. ועיין בקונטרס שלו ברית אחים הנדפס באבני נזר חי"ד יעו"ש נפלאות מעוצם אור תורתו איך שמברר הלכות רבית כשמלה מחוורת.

(ספיר ויהלום פר' בהר ע"ח - הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הרה"ק רבי אהרן אהרן זצ"ל

אב"ד בייטש

י"ב אדר תרפ"ו

מכונם בצביונם ובתיקונם.

על גודל הערצתו לחותנו, סיפר אחד שהיה בידידות עם רבי אהרן בשנותיו המאוחרות, ואף למד עמו בכל יום שיעור קבוע, כי תמיד כשהגיעו ימי הרחמים והרצון נפלו עליו פחד ויראת הכבוד מיוחדים מרבי אהרן, ולא ידע מפני מה, וכן כשנכנס רבי אהרן לביהמ"ד לתקיעת שופר ופתח באמירת למנצח, אחז בו פחד גדול שאין לשער. וכך חזר על עצמו כל שנה. עד שעלה במחשבתו לחקור מה עושה רבי אהרן בחדרו לפני תק"ש. הלך והתחבא בחדרו קודם שרבי אהרן נכנס לשם. וכשנכנס רבי אהרן והסתגר, שמע ממקום מחבואו איך שמתחנן לפני בוראו, "רבש"ע אומרים לי שאני אהיה הסרסור בין הקב"ה לישראל, מה אני ומה אני

חשוב, היכן אני עורך הימים, והיכן אני עורך הלילות, והיכן אני עורך השבתות, וכך פירט כל יו"ט בפני עצמו, עד שאמר, אלא מאי בזכות אבי זצ"ל, וזקני הרב רבי אליעזר [מדזיקוב] וזקני הרה"ק מראפשיץ, וחותני הגה"ק מצאנז, והיה לו בשעת מעשה חפצים של אלו הצדיקים ואחזם בידו - היה ברשותו קיטל מירושת חותנו מרן הדברי חיים זצ"ע - וכך הלך לפתח ביהמ"ד וצעק, למנצח לבני קורח. אז כבר הבין הלה מפני מה בהאי פחדא יתיב.

(שמחת עולם עמ' רצא)

הרה"ק ר' אהרן זצ"ל מבייטש נולד בשנת תר"י לאביו הרה"ק רבי מאיר מדזיקוב בעל האמרי נועם זצ"ע, כשהגיע לפרק האיש מקדש נעשה לחתנו של הרה"ק בעל הדברי חיים מצאנז זצ"ע.

בשנת תרמ"ו נתקבל כרב בבייטש, היה מחונן בקול נעים והשפעתו בתפילה היתה עצומה.

בשנת תרע"ה נמלט לקאשוי בגלל מלחמת העולם הראשונה, רבה של קאשוי הרה"ג ר' שאול בראך זצ"ל נהג בו כבוד רב. ואמר עליו שפניו מאירים ומצורתו ניכר שהוא חי חי קדושה וטהרה.

רבינו רבי אהרן עלה לגנזי מרומים י"ב באדר א' תרפ"ו ומנו"כ בקאשוי באוהל מיוחד שם.

אהבה והערצה להותנו הקדוש

לאחר נישואיו לבת הרה"ק הדברי חיים מצאנז זצ"ע. נשאר להתגורר בצאנז, ובמשך הזמן נקשר בעבותות אהבה והערצה לחותנו הקדוש. וכמים הפנים גם מרן הד"ח חיבבו ביותר. דבר פלא נתפרסם כי פעם החליק מרן הר"ח בידי הקדושות וסלסל את פיאותיו של חתנו רבי אהרל"ע, ומני אז כל אימת שיצא רבי אהרן מהמקווה מטבילת טהרה, נסתלסלו פיאותיו כמאליהם ועמדו על

שום חלק בשיחה ולא יגלה בה שום התענינות. לא יכולתי להתאפק והרהבתי עוז לשאול בדרך כבוד:

טשארטקובער רבי! האם שם כ"ת לב לשיחתנו? והנהן בראשו להסכמה ששמע. הוספתי לשאול: ומה דעת כ"ת לתוכן השיחה? אז השיב בזה"ל: כדאי לעיין בתוס' פלוני... השיחה נסתיימה והלכנו לדרכנו.

- והמשיך הרב מבייטש לומר לר' שמעון - אומר לך האמת, כי לא תפסנו במקום כוונתו, אך לאחר שנפרדנו התחלנו לעיין בדברי התוס' שעליו הצביע, ונתברר לנו כי טעינו וכל הפולמוס החרף שניהלנו בינינו ה' לשוא, כי בטעות יסודו, ומה ששתק כל הזמן היה מתוך התאפקות יתירה, כי חס על כבודו שלא נבוש ולא נכלם.

וסיים הרב מבייטש: העובדה שהרבי מטשארטקוב זכר תוס' שאנו לא זכרנו, מזה לא נגרמה לנו שום התפעלות, כי כזאת קורה אצל תלמידי חכמים המתנצחים ביניהם בדבר הלכה, ולפום חורפא שבשתא, אך מן המדות התרומיות שראינו בו, שהוא מקיים שתיקה כה ארוכה מתוך התאפקות שאין דוגמתה, ומה גם שלולא שאלתי הייתי נשאר עם הספק - הקרוב לודאי - שבכלל לא הבין תוכן שיחתנו, מזה ממש התפעלנו עד מאד. אכן זהו רבי!

(נר ישראל ח"ו)

מדוע לא התערב הרה"ק מטשארטקוב בפלפול?

סיפר הרה"ח ר' שמעון לייטנר הי"ד מסטיזוב ריישא, חסיד טשארטקוב נלהב, תלמיד חכם ובר דעת, שהיתה לו ידידות אישית עם הרה"ק רבי אהרן הורוביץ זי"ע מבייטש, חתן הרה"ק מצאנו זי"ע, ופעם אמר לו רבי אהרן מתוך ידידות: אגיד לך מי הוא הרבי שלך (הרה"ק רבי ישראל מטשארטקוב זי"ע)!

פעם היינו ביחד בעיר מרפא במארינבאד, הוא ואני ובן דודי רבי אברהם חיים הורוביץ זי"ע מפלאנטש. כשהלכנו פעם שנינו יחד למעיין, שמענו בדרך שהרבי מטשארטקוב נמצא אחרינו. חכינו לו והחלטנו בינינו לשוחח שיחה תורנית בכדי לשמוע דבר מה מהרבי מטשארטקוב [כי אמרו עליו שהוא גאון]. אחר כמה דקות אמנם נפגשנו יחד, וכדי לכבדו התיישב עמנו הרבי על ספסל אחד וש"ב הרב מפלאנטש התחיל לומר חידוש מפליא ואני פלפלתי עמו כשלוש רבעי שעה.

הרבי מטשארטקוב ישב דומם, שעון על מקלו, בלי אומר ודברים, כאילו אין לו עסק בנידון, ונולד לנו ספק אם בכלל שמע מה שאנו מדברים.

אחר זה קמנו, נפרדנו איש מאת רעהו לשלום, אך עוד נשארנו עומדים על מקומנו ורעיונותי לא נתנו לי מנוח, לא יכולתי להבין כיצד יתכן שהרבי מטשארטקוב ישב וידום בלי לקחת לגמרי

הגאון המפז' רבי משה פיינשטיין זצ"ל

בעל אגרות משה

י"ג אדר תשמ"ו

הבולשביקים ונאמני הצאר הרוסי שעשו שמות במדינה, רבי משה עוד לא הספיק לכהן במשרתו החדשה שנה, והנה נאלץ היה לברוח מהפוגרום הנורא שחוללו הגויים. עד שלבסוף נרגעה העיירה, ורבי משה חזר.

קושי השעבוד הגיע לעיירה בשנת תר"צ באותה שנה גברה יד של הבולשביקים וכידוע שיסוד עיקרי שבשיטתם היה רדיפה נגד הדת, אגף מיוחד לרדיפת הדת היהודית היתה נקראת 'בסקציה' שכמעט כל חבריה היו יהודים כופרים רחמנא לצלן היועדים את רבונם ומכוונים למרוד בו, הם רדפו את הדת עד חרמה ומאות רבנים ויושבים על מדין נרצחו על ידם או הוגלו לסיביר.

בתנאי שמד אלו, נתעלה רבי משה למדרגות נעלות ואף בהיותו בארץ גזירה זו זכה לחדש המון חידושי תורה, והשיב

הגאון רבי משה פיינשטיין בעל אגרות משה זצ"ל נולד ב' אדר שנת תרנ"ה בעיירה אוזדא פלך מינסק, לאביו רבי דוד מחשובי תלמידי הנצי"ב ורבה של אוזדא, ואח"כ רבה של סטרובין, ומצד אמו התייחס לרבינו התוספות י"ט, וקראו שמו בישראל על שם משה רבינו. בשנות נעוריו קיבל תורה מפי אביו שהיה פוסק ולמדן גדול, אחר כך נסע לסלוצק ולמד תורה מפי הגאון רבי איסר זלמן מלצר, משם נסע לשקלוב ללמוד אצל רבי פסח פרוסקין שהחשיבו כרבו המובהק.

בגיל עשרים התקבל כאב"ד אוזדא מקום רבנותו הקודמת של אביו. כעבור חמש שנים בשנת תר"פ נתעטר בכתר הרבנות של העיר לובאן, עיר מלאה חכמי וסופרים, הימים היו ימי טרוף ואנדרלמוסיה ברוסיה, מלחמת אחים בין

תשובות רבות לשואלים מכל חלקי רוסיה.

כשהמצב החמיר עד שהיה ממש אי אפשר להחזיק מעמד, היגר לארצות הברית בשנת תרצ"ז, תיכף עם בואו החל להגיד את שיעוריו במתיבתא "תפארת ירושלים" בית מדרשו באיסט סייד שהחזיק בה עד יום פטירתו.

בקרב לחמישים שנות פעולתו באמריקה טבע את חותמו על כל חלקי החיים. אלפי תשובותיו לשואלים שנדפסו בספרי "אגרות משה" מכילים תשובות בכל חלקי התורה ובכל עניני החיים, הוא זכה להעמיד תלמידים רבים שהרבה מהם יצאו להוראה כרבני ערי השדה בארה"ב וכמרבצי תורה בישראל.

פרשה מיוחדת היא מידותיו של רבי משה, עליו ראוי הכינוי "הי עניו הי חסיד מתלמידיו של אהרן הכהן", עם כל גאונותו המופלגת בכל חלקי התורה - אמרו עליו שסיים את ד' חלקי שולחן ערוך עם נושאי כלים ארבע מאות פעמים בחייו - לא החזיק טיבולתא לעצמו וענוותנותו היתה עד קצה האחרון, הוא התבטל בפני כל אדם, ומחל תמיד למצידיו, היה מן הנעלבין ואינן עולבין ואת כל אחד קיבל בסבר פני יפות, כל ימיו עסק בחסד בגופו ובמאודו וקידש שם שמים בכל תהלוכותיו.

נפטר זקן ושבע ימים ב"ג אדר ב' תשמ"ו. בהלווייתו בניו יארק ובירושלים השתתפו כרבע מיליון אנשים. הניח בנים ובני בנים מרביצי תורה בישראל.

חיבוריו שו"ת אגרות משה (ז"ח), "דברות משה" על רוב מסכתות הש"ס, ו"דרש משה" על התורה.

גדל בשם טוב ונפטר בשם טוב מן העולם, זכותו יגן עלינו אמן.

לימוד תורה משמחה יותר מיין

הגאון הגדול בעל האגרות משה העיר שלפי ההלכה אֵבֶל מותר בשתיית יין אף על פי ש"יין ישמח לבב אנוש", ומאידך גיסא - נאסר עליו ללמוד תורה, משום שדברי תורה הם "משמחי לב". מכאן מוכח שדברי תורה משמחים את לב האדם - יותר משתיית יין.

ידע לפני כולם שאין יצורים חיים על הירח

בקיץ תשכ"ט עצר העולם את נשימתו, כאשר האסטרונאוט האמריקאי ניל ארמסטרונג הניח את רגלו על אדמת הירח. מיליוני אנשים בעולם היו עסוקים אז בוויכוח האם קיימים יצורים חיים על הירח.

היחיד שלא הסתפק בענין היה רבנו, הם לא ימצאו כלום - קבע

באופן חד משמעי.

שאלוהו מנין לרבנו ידיעה על מה שקורה על הירח? - אין בדברי חז"ל רמז לזה - הסביר את קביעתו החד משמעית. כדי לקבוע קביעה כזו בהחלטיות, צריך לדעת את כל דברי חז"ל. הוי אומר שכל דברי חז"ל היו ברורים ונהירים אצלו כספר הפתוח לפניו. (מפי בנו הג"ר ראובן).

מגלה בכוחו הגדול את הזיוף

הרב מאיר זלוטוביץ' סיפר, שפעם אחת באו אל רבנו רב מדרום אפריקה יחד עם אשה הגרה שם, ובפיהם סיפור משונה האשה הותרה מעגינותה לאחר השואה. נישאה בשנית וכשעמדה להשיא את ילדיה פגשה את בעלה הראשון, האשה הגיעה לרבנו נסערת ביותר כדי שידון בעניינה.

רבנו ביקש שהאשה תספר את הסיפור כולו כפי שהיה, היא סיפרה כיצד העלתה את פרשת עגינותה אחרי המלחמה בפני רב ידוע ממחנות העקורים, הרב הסתמך על עדויות והוכחות שהיו בידו לפטירת הבעל ופסק לשחררה מכבלי עגינותה, הוא נתן בידה מסמך המתיר לה להינשא אך המסמך אבד בתוהו ובוהו ששרר באירופה לאחר המלחמה, אותו רב הוסיפה הלך לעולמו זמן קצר לאחר המעשה.

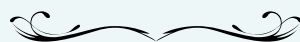
כשסיימה את סיפורה ביקש רבנו שתשוב ותספר את הסיפור, ואחר כך ביקש לחזור עליו בפעם השלישית הנוכחים התפלאו כיצד לא חס רבנו על האישה האומללה, ומבקש ממנה לחזור על סיפורה שוב ושוב.

לפתע התרומם רבנו, רכן מעל שולחנו ואמר לאשה כשכולו מלא רטט והתרגשות: "לא יתכן! אני הכרתי את הרב אודותיו את מדברת, הוא היה גאון וצדיק. אני אינני מגיע לקרסוליו בידיעותיו בתורה, אני התרתי למעלה מאלפיים עגונות, ומעולם לא קרה שהבעל הראשון הופיע. ואילו את מספרת שתקלה כזו קרתה לצדיק זה? זה בלתי אפשרי! זה פשוט לא יתכן!

הנוכחים בחדר באותה שעה נדהמו מאופן תגובתו של רבנו. הוא, שהיה ידוע ביחסו הרך והרחום לכל אחד ואחד, מדבר באופן שכזה לאשה במצוקה?!

לא עברו דקות מועטות, והאשה פרצה בבכי והודתה שסיפורה בדוי. בזמנו כך אמרה, היתה בטוחה שבעלה נספה, וכאשר שמעה שרב נכבד ביותר נפטר, החליטה לבדות את הסיפור, כדי להשתחרר מכבלי העיגון...

(במחיצתם ח"ב עמ' 627)

הגה"צ רבי צבי אלימלך בלייך זצ"ל

אבד"ק לאבאווא

י"ד אדר תרע"א

זצ"ל ודיבר עמו בהלכות מקוואות, והשו"מ נתפעל מגאונותו ושאלו באיזה עיר גדולה מכהן כבודו.

[וראה בשו"ת מהרש"ם חלק ב סימן נט , שמזכירו ומפלפל עמו, והנה אח"ז הגיעני מכתב מהרב הה"ג וכו' מו"ה צבי אלימלך בלייך נ"י אבד"ק לאבאווא כי השואל הציע השאלה שלא כדת כי המקוה היא ממעין הנובע מקור המקוה ועומדת סמוך לנהר אבל הנביעה אינה מהמקור של צד הנהר אלא מצד השני אבל מ"מ המים בהמקוה שוים תמיד בגבהם עם מי הנהר וכפי הנראה מי המעין נוזלים דרך נקבי הקרקע אל הנהר ויען כי לפעמים נחסר משיעור זרת למעלה מהטבור לכן ממשיכים מים מהנהר דרך צינור של עץ למען יגביהו מי המקוה כראוי בשעת טבילה ולערך ב' שעות או יותר אחד הטבילה חוזרים ומתמטעים המים אבל אין הזחילה ניכר / ניכרת/ כלל למראית עין אלא שאחר איזו

שעות רואים שנתמטעו ובתוך המקוה תלוי תיבה בשלשלאות והמים נכנסים מהמקוה להתיבה דרך נקובים /נקבים/ שבשולים וא"א לחפור המקוה יותר בעומק ובדאי זהו בכלל אין זחילתן ניכר וכבר הארכתי בזה בתשו' בכמה ראיות דבכה"ג לא מיקרי זחילין ובפרט שהזחילה רק במה שלמעלה משיעור מ"ס = סאה = בשיעור הזרת שלמעלה מהטבור ונדע שיש בזה ב' דיעות וגם י"ל דהוי מעיין ואף דמהר"ט מחמיר הרי בשו"ת נט"ש ס' כ"ג חולק עליו, יעו"ש באריכות].

הגה"צ רבי צבי אלימלך בלייך זצ"ל נולד לאביו הגה"צ רבי אריה לייב בלייך זצ"ל בשנת תר"ג, ונקרא על שם הגה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב בעל הבני יששכר ז"ע.

היה חתנו של הגה"ק רבי חיים ברוך וואלף אב"ד וישניצא, שהיה מפורסם לרב מובהק ובפרט בדיני ממונות והיו מזמינים אותו להרבה מקומות לפשר בדיני תורה סבוכים, ויש תשובות אליו בספר "בית יצחק" הבית יצחק כתב עליו "החכם השלם". היה חכם גם בעניני דעלמא והרבה היו נהנים ממנו עצה ותושיה.

הגרצ"א זצ"ל נסע להסתופף בצל הגה"ק אדמו"ר ה"דברי חיים" מצאנז זצ"ל שקירב אותו מאוד. כן היה אצל הרה"ק רד"מ מטשורטקוב זצ"ל שהראה לו קרבה יתירה. לימים גם היה אצל בנו של הד"ח הגה"ק בעל "דברי יחזקאל" משינווא זצ"ל שהושיבו על ידו.

בגיל צעיר בחצי ימיו כבן ל"ד כבר עלה זקנו לכהן כרב, כשהוא ממילא מקום אביו ברבנות עיר לאבאווא במשך ל"ד שנים עד סוף ימיו.

הגרצ"א הנהיג נשיאותו ברמה ומהגלילות היו נוסעים אליו לשבתות, ובמיוחד היה באים לשמוע תפילותיו הקדושים בימים הנוראים שהיה בהשתפכות הנפש ובעריבות. נודע לחכם השלם ורבים היו באים להתייעץ עמו ולקבל ברכתו, והיה מפורסם במעשי חסד וכל אשר לו חילק לעניים, על מצבתו כתבו שנסמך להוראה ע"י גדולי הדור. וכן שכל ימיו ידע מכאובים ויסורים, השאיר אחריו הרבה כתבים וחבל על דאבדון.

נפטר ביום פורים שנת תרע"א ומנוחתו כבוד בלאבאווא.

זוה נוסח המציבה:

לפרט אוי בא שמשו

כתר תורה

פ' נ'

הרב הג[און] הג' חר"ב החסיד וכו' מו"ה

צבי אלימלך

בהרב המאוה"ג חר"ב מ' ארי' הרב דפ"ק

לאבאווא י"ג [יצאה נשמתו] ביום הפורים תרע"א

צ[ע]קה ב'בית יללה ברחובות

אבדנו הטוב כהו המאורות

ל"ד שנה שמש בכתר הרבנות

ימיו עברו בצער ומכאובות

מופלג בתורה במעלות ומדות

להורת נסמך מגדולי הדורות

כולם ימליצו עליו במעונות

בן ס"ח נאסף ועזבנו לאנחות

אלי ר'ום יעלהו השוכן ערבות

תנצ"ב

מראש צורים אראנו - בלייך

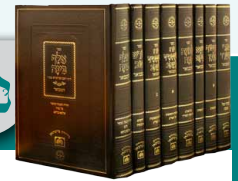
אביו היה הגה"ק רבי אריה לייב בלייך בן הרה"ג החסיד רבי אלחנן אשכנזי זצ"ל. ומסורת בידי הרבה מבני המשפחה שמחצבתו עולה בן אחר בן עד לרבינו הגה"ק המפורסם גדול מרבן שמו רבי צהי הירש אשכנזי ז"ע בעל שו"ת חכם צבי.

ר' אריה אבי רבינו - נמלט בילדותו בעת גזירת הקאנטאניטען עם אמו שכיסהו ועיטפו בסדין, ולאחר שעבר את הגבול, הגיעו לעיר רימינוב לבית של הרה"ק הרבי ר' הערש ז"ע. וכאשר ראה אותו אמר: "דער קינד איז זייער בלייך" לכן קראו אותו בשם בלייך (כי הצריכו לשנות שם המשפחה), ושם ברמינוב נתגדל בביתו של הרה"ק הרבי ר' הערש.

לאחר שנים כאשר היה פעם אצל הרה"ק הדברי חיים מצאנז ז"ע, אמר לו הרה"ק הדברי חיים, "זייער א שיינעם נאמען" נתן לך הרה"ק מרמנוב כי בלייך בגימטריא חס"ד.

מה התעניין אצלו הגאון בעל השואל ומשיב

מספרים שהגרצ"א היה אצל הגאון רשכבה"ג בעל ה"שואל ומשיב"

מתפללים במניין

נוספים שביקשו להגיע ממירון לירושלים, אבל בפעם הזו, אמר הרבי שהוא מתקשה בגשימה, ולכן הוא מעדיף לנסוע בלי אנשים נוספים.

הם הגיעו לירושלים קרוב לשעת חצות, והרבי נכנס לביתו ונשכב על המיטה, חלוש ביותר. אותו אדם שידע את השעה המאוחרת נעמד בחדר סמוך והתפלל תפילת ערבית ביחידות, ואז הוא הלך לביתו. למחרת הוא חזר לביתו של הרבי, והנה הרבי מתעניין אצלו היכן הוא התפלל ערבית.

ההוא התגמגם ואמר לרבי שכבר היה מאוחר והוא התפלל כאן ביחידות. אמר לו הרבי: ואילו אני הלכתי עד לשטיבלאך של מאה שערים ושם לא היה מניין, ועדיין לא ויתרתי. במשך זמן רב עבדתי לאסוף מניין עד שבסופו של דבר נאספו עשרה אנשים והתפללנו ערבית. אותו אדם הבין היטב את המוסר השכל שהרבי ביקש ללמד אותו: גם בקושי שכזה, עדיין אסור לוותר על תפילה במניין.

בפרשת השבוע כתוב: 'דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי'. ומה היא התרומה? מפרטת התורה: 'וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וקסף ונחשת: ותכלת וארגמן...'. והתורה מסיימת: 'אבני שהם ואבני מלאים לאפד ולחשן'. שואל רבינו האור החיים הקדוש: אבני שוהם ואבני מילואים הם היקרים ביותר ברשימה זו – מדוע הם מופיעים בסוף? האם לא היה ראוי להקדימם?

מתוך הרבי מפליץ, השפתי צדיק, שהשנה זו שנת המאה לפטירתו, תירוצו נפלא: את האבנים הטובות הביאו רק

יחידים ובודדים. את השאר הביאו אנשים רבים. אינו דומה מרובים העושים את המצוה למועטים העושים את המצוה. מצוה שנעשית ברבים היא חשובה יותר ממצוה הנעשית ביחיד – ולכן האבנים היקרות מופיעות בסוף הרשימה.

ואת תירוצו מסיים הרבי מפליץ ואומר: אם כן, שכל כך גדול כוחה של מצוה הנעשית ברבים, כמה עלינו להזהר ולהקפיד להתפלל במניין, כי אז אנחנו נכללים בתוך הציבור והתפילה יש לה חשיבות גדולה בהרבה מאשר תפילה ביחיד, והוא מסיים ואומר: "אבל פשוטים כערכנו נכון ליכלל עצמנו בפועל ממש בציבור, והלואי שנזכה להיות בכלל ישראל".

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

כל אבא משוכנע שהילדים שלו הם "הכי הכי". לפעמים יש להורים גם ראיות ברורות לכך. כך בדיוק היה אצל אותו אבא שהגיע למסקנה שלבן שלו יש נשמה גבוהה. ושימו לב: מדובר בילד בן שלש שנים, ילד קטן, וכבר רואים עליו שהוא לא ילד רגיל, הוא ילד עם נשמה גבוהה.

האבא לא היה מסוגל לשמור את המידע הזה לעצמו והוא החליט לשתף בזה את הרבי מגור, הפני מנחם, שהשנה תשפ"א, ביום אחרי פורים ימלאו 25 שנה להסתלקותו.

כולו נרגש נכנס האבא לרבי ומספר לו על בנו הקטן שכבר עכשיו ניתן לזהות בו ניצוצות של גדלות מיוחדת, נשמה גבוהה יש לו, ובודאי שהוא עתיד להיות אחד מגדולי הדור הבא. התעניין הרבי בעדינות ושאל את האיש: איך באמת הגעת למסקנה הזו? הרי מדובר בילד של 'חלאקה', הוא בסך הכל בן שלוש.

נענה האיש ואמר: רבי, אני רואה בו דבר פלא. הוא לא משחק כמו שאר הילדים. הוא יש לו משחק מעניין. אני רואה אותו לוקח את השמיכה שלו, מתעטף בה כמו עם טלית, הוא בונה לעצמו מלגו ומקליקס תפילין של יד ותפילין של ראש, וכך הוא נעמד על יד הקיר ועושה את עצמו כמתפלל.

נו, איזה ילד יכול להגיע לכזו דרגה של השתוקקות לתפילה אם לא מי שנולד עם נשמה גבוהה.

הרבי שמע, הנהן בראשו, וכביכול עבר לעסוק בעניין אחר: אמור נא לי, הוא שואל את האיש, היכן אתה מתפלל תפילת שחרית כל בוקר? האיש קצת התבלבל, הוא התחיל לגמגם ולהתנצל, הוא סיפר שהוא

יוצא למקום עבודתו בשעה מוקדמת בבוקר, ולפעמים הוא קם מאוחר ואין לו די זמן ללכת לבית כנסת ולהתפלל במנין, אין לו ברירה והוא מתפלל בבית. חיך הרבי ואמר לאיש: אני לא חושב שלילד שלך יש נשמה גבוהה! אני חושב דווקא שכדאי מאוד שלך תהיה נשמה גבוהה ותתחיל להקפיד על תפילה במנין. כשלא התפלל בבית, תראה לפתע שגם הילד יפסיק עם המשחק הזה, בס"ה הילד הקטן מחקה את מה שהוא רואה אצל אבא שלו.

ואכן, צדיקים היו מקפידים להתפלל במניין. הנה סיפור קטן שסיפר אחד ממקורביו של הרבי הקדוש רבי שלמה'קה מזוהיל. היה פעם אחת שהרבי מזוהיל חזר איתו ממירון כשהוא לא חש בטוב. תמיד הם היו מצרפים לרכב אנשים

